No. 8. Donderdag 22 Februari 1917. 17de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST":
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

In Memoriam.

Professor Ch. A. VAN OPHUIJSEN.

Den 15den Februari j.l. overleed te *Leiden*, in den ouderdom van 62 jaar, de heer *Prof. Ch. A. van Ophuijsen*, in leven Officier in de Orde van Oranje-Nassau en hoogleeraar aan de Rijks-Universiteit.

De overledene had vóór zijn optreden als hoogleeraar achtereenvolgens verschillende rangen bij het Inlandsch Onderwijs doorloopen. Hij was o. a. directeur van de Kweekschool voor Inlandsche onderwijzers te *Fort de Kock* en vervolgens inspecteur bij het Inlandsch Onderwijs te *Padang*. In 1904 werd hij benoemd tot hoogleeraar in de Maleische taal- en letterkunde en in de verdere talen van den O.-I. Archipel.

Het hoogleeraarsambt werd door hem aanvaard op den 18den Mei 1904 met een rede over „*het Maleische volksdicht*".

Ook voor de Vereeniging „*Oost en West*" is zijn heengaan een groot verlies, want de ontslapene was een zeer werkzaam lid van de *Studie-Commissie* dezer vereeniging, waarin hij, als goed kenner van de Bataks en de Maleiers van Sumatra, zeer gemist zal worden. Zijn nagedachtenis zal bij ons steeds in eere blijven.

E. F. GROOSS,
Secretaris van de Studie-Commissie der Vereeniging „Oost en West".

Aan het *Alg. Hbld.* van 19 dezer ontleenen wij:

Op de begraafplaats aan de Groene Steeg te Leiden had hedenmiddag de teraardebestelling plaats van het stoffelijk overschot van prof. Ch. A. van Ophuijsen, in leven hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit alhier. Een groote schare volgde de baar, die met een schat van bloemen en kransen was bedekt. Wij zagen velen uit academische kringen om de groeve, waaronder den secretaris van het college van curatoren der Hoogeschool, mr. J. E. Boddaert, den rector magnificus prof. mr. C. van Vollenhoven, den voorzitter der Literaire faculteit, prof. dr. P. J. Blok, prof. dr. C. Snouck Hurgronje en tal van andere hoogleeraren van deze en andere universiteiten. Voorts waren vertegenwoordigd het L. S. C., de Bond van Leidsche Studenten en de Vereen. v. Vrouwelijke Studenten, verder bestuur en leden van corporaties, waarin de overledene zitting had, zooals o. a. het Instituut voor Ind. Taal-, Land- en Volkenkunde, het Bataksch Instituut, de Maatschappij der Ned. Letterkunde, enz.

Volgens den wensch der familie werd aan het graf uitsluitend gesproken namens den academischen senaat door den rector magnificus, prof. mr. C. van Vollenhoven. Deze bracht in herinnering, welk een liefde voor het inlandsch onderwijs prof. van Ophuijsen bezat, hoe voor hem de taal van zijn Bataks, Lampongers en Maleiers samenviel met hun geheele volksleven, en welk een schat van materiaal hij dientengevolge had bijeengebracht. Door zijn voortdurend worstelen met een slechte gezondheid en door de zorgvuldige moeite, die prof. van Ophuijsen zich voor elk zijner talrijke colleges gaf, heeft de bewerking van dit materiaal niet zóó kunnen vorderen als de overledene bij zijn ambtsaanvaarding moet hebben gehoopt. Maar het mag zijn vrienden tot troost zijn, dat het werken voor de studenten, waarbij hij putte uit zijn overvloed, zijn vreugde is geweest en dat zijn wetenschappelijke zin geen betere bevrediging had kunnen vinden dan in wat zijn ambt te Leiden hem heeft gegeven. Zijn ambtgenooten zijn hem dankbaar voor wat hij gegeven heeft aan de universiteit en aan hen, aldus besloot spr.

De oudste zoon, de heer J. H. W. van Ophuijsen, arts te 's-Gravenhage, dankte voor de bewezen eer.

Herdenking van het 250-jarig bezit van de Kolonie Suriname.

Maandag 26 Februari a.s. zal eene LEZING — met lichtbeelden — worden gehouden in de *Oranje Societeit, Prins Hendrikplein*, voor de leden der Vereeniging „*Oost en West*", met introducées, aanv. 8 uur 's avonds.

Onderwerp:

1o. *De verovering van Suriname voor 250 jaar*, door F. E. baron Mulert, gep. Kapt. ter zee;

2o. *De kolonisatie van Guyana*, door F. Oudschans Dentz, Administrateur van het Mil. Hospitaal, Paramaribo.

Toegangsbewijzen zijn van af Maandag 19 Febr. verkrijgbaar Laan van Meerdervoort 187 en bij „Boeatan", Heulstraat 19.

Aan eerstgenoemd adres kunnen zij ook schriftelijk worden aangevraagd.

Persoverzicht.

In „Het Vaderland" van 16 dezer lezen wij:

Japan en de verdediging van Indië.

Voor de leden van de „*Vaderlandsche Club*" hield de heer P. A. Roeper Bosch te 's-Gravenhage dezer dagen een lezing over bovengenoemd onderwerp.

De vergadering werd voorgezeten door mr. dr. C. F. Schoch.

De heer Roeper Bosch, die geruimen tijd in Japan woonachtig is geweest, besprak de verschillende gezichtspunten, waartoe onze verbonden als koloniale mogendheid in Oost-Azië tegenover Japan aanleiding geven. In het bijzonder wees hij er daarbij op, dat een goed en rustig inzicht in de toestanden en opvattingen, welke in Japan heerschen, voor de bepaling van onze staatkunde onmisbaar is.

Achtereenvolgens kwamen de verschillende mogelijkheden ter sprake, waaruit moeilijkheden tusschen de beide mogendheden zouden kunnen voortvloeien. Behalve natuurlijk het theoretische geval, dat Nederland zich in den wereldoorlog zou scharen aan de zijde tegenover Japan, moet gerekend worden met het belang, dat voor Japan gelegen is in de neutraliteit van Nederlandsch-Indië, ook bij eventueele latere conflicten in 't gebied der Stille Zuidzee. Evenals het moederland in Europa moeten de koloniën in Azië aan de verschillende mogendheden een waarborg geven, dat de gewapende neutraliteit naar alle zijden zal en kan gehandhaafd worden. Bieden wij daarvan de zekerheid, dan kunnen wij ons hierdoor ontslaan van de zorg, dat eventueel Japan, of welke mogendheid ook, uit vrees dat een andere macht haar vóór zou zijn, stappen tegen het Nederl.-Indische gebied mocht willen ondernemen.

Nederland schaffe zich dus ook onverwijld de noodige middelen aan om bij elk conflict in het Oosten de neutraliteit van het Indische territoir en watergebied onbetwist te kunnen handhaven.

Spreekt men duidelijk uit deze middelen, tegen welke partij ook te zullen gebruiken, zoo behoeft men niet te vreezen, dat Japan dan nog ons uit dezen hoofde zou aanvallen; Japan zal het door Duitschland in België gegeven voorbeeld niet navolgen.

Voorts besprak spr. de mogelijkheid van het Japansche expansionisme. Hij waarschuwt er tegen, dit voor Indië zeer dreigend te achten. De belangen, welke Japan bij Indië heeft, zijn niet groot, want Indië komt noch voor landverhuizing, noch voor het betrekken van de door Japan benoodigde voedings- en grondstoffen in aanmerking en reeds thans kan de Japansche industrie daarheen vrijelijk exporteeren.

Spr. betoogde verder, dat Japan veel grooter belangen heeft in China dan in onze Oost en dat het van Japan een domheid zou zijn, wanneer het zijn economische en militaire kracht door de verovering van Insulinde zou versnipperen. Spr. meende dan ook te kunnen verzekeren, dat onder het grootste gedeelte van het Japansche volk en onder de verantwoordelijke personen aan expansionisme tegenover Ned.-Indië niet in ernst wordt gedacht.

Wel moet men rekenen met de mogelijkheid, dat sommige heethoofden in Japan er geleidelijk in zouden slagen, de openbare meening tegen onze koloniën te keeren. Mochten zulke onruststokers, die thans nog slechts bij uitzondering Indië als terrein voor de Japansche activiteit aanbevelen, eens meer aanhang krijgen, dan zou dit voor Nederland kwade gevolgen kunnen hebben.

Het voornaamste middel hiertegen zag spr. evenwel niet in een bewapeningswedstrijd met Japan. Meer heil verwacht hij, indien over en weer gezorgd wordt, dat de landen elkander beter leeren verstaan en geen verkeerde begrippen omtrent elkanders bedoelingen in de publieke opinie doordringen. Op het oogenblik wordt in Japan niet ernstig aan Ned.-Indië gedacht, maar een man als de journalist Takekoshi kan daar de grofste verzinsels over ons verkondigen, zonder dat iemand deze gedocumenteerd en geregeld tegenspreekt. Dat Nederland ook in Indië eene bij uitstek pacifistische en slechts defensieve politiek wil voe-

ren weten wij wel, maar daarom kunnen ook onze bewapeningsplannen elders nog wel achterdocht wekken, indien de wederkeerige kennis tusschen de twee natiën zoo gering blijft. Het Japansche volk is voor zulke verdachtmakingen nogal gevoelig en is het eenmaal op die baan, dan heeft men misschien juist datgene uitgelokt, wat men voorkomen wil.

Spr. raadt dan ook vóór alles zijn landgenooten aan, de hoofden koel te houden en niet aan een sensatiestemming toe te geven. Men ziet in Europa waartoe geagiteerde angst en wederkeerig wantrouwen leiden kunnen.

Spr. zou wenschen, dat onze, vooral ook onze Indische pers zich matigde, en een goede verstandhouding met Japan bevordert, in plaats van een klove te doen ontstaan. Japan moge andere oorlogen gevoerd hebben, het had daarvoor veel meer voor de hand liggende redenen, en wij behoeven waarlijk niet zonder meer aan te nemen, dat het ook plannen tegen ons smeedt. Oorlogszuchtig is Japan eigenlijk niet. De Vereenigde Staten hebben in den laatsten tijd veel bereikt, om den geest van wantrouwen en wrijvingen met Japan op te heffen, door de onderlinge kennis tusschen de beide landen te bevorderen, waartoe ook een Amerikaansche vereeniging en Amerikaansche journalisten in Japan hebben bijgedragen.

Spr. juichte het toe, dat men op alle kansen voorbereid zij: zijn betoog richt zich geenszins tegen de plannen ter verdediging van onze Oost, als zoodanig. Deze tijden vragen vooral om daden, meer dan om plannen. Als een van de meest voor de hand liggende daden beveelt spr. aan de bevordering van een *Nederlandsch-Japansche Toenaderingsvereeniging* en verdere maatregelen, die voeren tot een betere verstandhouding tusschen de beide volkeren, tot een nauwkeuriger begrijpen van elkanders ontwikkeling en staatkunde. In dit opzicht kunnen zij, die bij de belangen van Ned.-Indië betrokken zijn, door practische maatregelen véél nut stichten.

* * *

Hetzelfde blad schrijft in zijn tweede Avondnummer van 20 dezer:

Japanners in Indië.

In het *Soer. Hbl.* vinden we belangrijke mededeelingen over „Japanners in Indië" en wel bepaaldelijk over die Japanners in onze Oost, die tot de partij in Japan behooren, welke de bekende Zuidzee-aspiraties heeft. Waartoe, naar het blad meldt, de groote meerderheid der in onze kolonie gevestigde Japanners te rekenen valt.

Als een staaltje hoe deze voor hun vaderland werkende Japanners in aanzien staan, wordt gewezen op den invloed van een met T. aangeduiden Japanner, die te Soerabaja een kleine toko heeft, waarin maar weinig omgaat. Diens invloed bij 's mans landgenooten zou in omgekeerde verhouding staan tot de beteekenis van zijn toko. Tijdens het verblijf op Java van het Japansche gezelschap, vooraanstaande mannen op verschillend gebied, ontving genoemde T. het bezoek van baron Sjimatsoe en andere voorname leden van dat gezelschap. Hij was de eenige Japanner in Indië, die bij gelegenheid van de officieele erkenning van den Japanschen kroonprins een onderscheiding van zijn regeering ontving. Dezelfde T. moet de komst te Priok op 24 December van Takekosji verkondigd hebben, van den bekenden propagandist voor expansie naar de Zuidelijke eilanden, gelijk onze Archipel in Japan genoemd wordt. Men weet dus in Indië reeds in hoever de veel wetende en velen kennende Japanner T. hier op grond van goede gegevens sprak; zijn aankondiging vond in de Japansche kolonie te Soerabaja weinig geloof.

Gesproken wordt dan verder over het leven en streven in die kolonie van ongeveer 200 Japanners.

De gespannen verhouding uit de jaren 1914 en 1915 tusschen Japanners en Chineezen, als een gevolg van hetgeen het Chineesche Rijk toen van Japan had te ondergaan, wijzigt zich door de van Japansche zijde uitgaande pogingen tot het scheppen van een betere verhouding. Dergelijke pogingen zouden ook worden aangewend ten opzichte van de Indo's en de Inlanders, waarover echter voor het oogenblik niet in nadere beschouwing te treden is. Alleen wijst de schrijver in het *Soer. Hbl.* er op, dat herhaaldelijk te Soerabaja wonende Inlanders, eigenaars van of rechthebbenden op in die kota gelegen grond, zich tot Japanners wenden met verzoek hun rechten over te nemen. Herinnerd wordt hier aan het streven van Japanners naar grondbezit, bijv. ter Oostkust van Sumatra, in Atjeh, waarover in den laatsten tijd de berichten niet zeldzaam zijn. De berichtgever neemt als zeker aan dat in Indië de Japanners in deze dagen naar assimilatie streven en wijst dan op gevallen van overgang van eenigen hunner naar den Islam.

Het is niet voor de eerste maal, dat we de voorspelling vinden van een samengaan in de toekomst van Duitschland, Japan en Rusland. De Japansche kolonie te Soerabaja gelooft niet anders; zij is vrij algemeen pro-Duitsch, welke gevoelens in hoofdzaak gebaseerd zouden zijn op een diep ontzag voor de militaire kracht van Duitschland.

Den Britten en hun politiek moet de Japansche kolonie te Soerabaja over het algemeen vrij slecht gezind zijn. Vele Japanners zouden de overtuiging hebben, dat zij door de Engelschen voor minderwaardig worden aangezien. De Britsche politiek vindt in hun oog weinig of geen genade. Verteld wordt dat de leiders der Japansche toeristen verzuimden den Britschen consul een bezoek te brengen.

Nòg sterker is de antipathie der Japanners te Soerabaja jegens de Amerikanen en de Australiërs. Van de Amerikaansche vloot met haar heterogene bemanning zeggen zij weinig te vreezen. Toen het vorige jaar de gouverneur der Filippijnen een bezoek bracht aan Java en bij zijn komst te Soerabaja het marine-etablissement bezocht, moet dit zeer de aandacht der Japanners hebben getrokken. Over de houding der Australiërs tegenover de Japanners zijn zij zeer slecht te spreken. Nog voor kort werd de komst te Broome in Australië van een Japansch gezelschap op allerlei wijze bemoeilijkt. De herinnering aan dergelijke behandelingen ontlokt telkens den Soerabajaschen Japanners de uitdrukking „Afterwards we will settle that".

Hoe denken dezen nu over ons, Hollanders? Men zou onze natie in het algemeen niet slecht gezind zijn; de wederzijdsche betrekkingen in het verleden is men nog niet geheel vergeten en men kent de geschiedenis van het Nederland van vroegere dagen. Maar, zeggen de Japanners, Holland heeft zijn tijd gehad en men verwondert er zich over dat het de uitgestrekte, rijke kolonie zoolang heeft kunnen behouden. Dan ook is men zeer gevoelig voor het in de pers en ook in persoonlijke uitingen geopenbaarde wantrouwen jegens de bedoelingen van Japan.

„Het algemeen idee onder de Japanners in Indië is dat de Hollanders in Indië hen haten en minachten, en vooral dit laatste prikkelt hen sterk". De

FEUILLETON.

„ISY"

door

COLETTE.

—o—

HOOFDSTUK III.

„Aan mijn man en ons kindje!"

't Was Dinsdag 21 Maart 1916, dat de nieuwe Gouverneur-Generaal zijn intocht te Batavia zou doen...... en Isy, ons hondje, bij „Pasteur" afgehaald kon worden.

De auto stond om 7 uur v.m. klaar.

„Ga nu niet naar de aankomst van den G.-G. kijken, maar regelrecht naar Pasteur!"

„Stel je voor", zei ze, „dat ik, waar 't toch zoo iets bijzonders is, dat ik bij kan wonen in m'n leven, er geen gebruik van zou maken!"

„Kom, je bent geen klein kind meer; wat heb je er aan naar zoo'n optocht te kijken, terwijl ge Isy onnoodig langer laat wachten!"

„Ik zal er nog eens over denken!" was haar politieke antwoord, innerlijk haar voornemen wetende: toch wèl dit stukje geschiedenis mee te willen maken; 't overdreven in hem vindende, dat Isy niet wat langer kon wachten, waar 't hoogstens een half uur verschil zou zijn! Ze wist wel, dat hij zou glimlachen, haar groot gelijk geven, zelf misschien precies 't zelfde zou doen, als hij in haar plaats was en...... arme Isy niet in 't spel was!

In Batavia kwamen ze juist bijtijds aan. De wegen waren voor vervoermiddelen en voetgangers bijna afgesloten.

Toch moesten ze even loopen van de kerk op 't Koningsplein, die tegenover 't station ligt, waar de G. G. zou uitstappen om in een Galakoets met zijne echtgenoote naar 't Paleis op Rijswijk te rijden, naar 't huis van een familielid, dat twee huizen van de kerk was gelegen.

De auto zou nà komen, zoodra de politie tot doorrijden verlof gaf.

„Zoo, komen jelui ook kijken?" waren de eerste begroetingswoorden van hun familieleden. „Ben je voor den intocht van den G.G. overgekomen?"

„Neen, daarvoor niet!" Hierop volgde uitlegging van 't doel van hun tocht. „Maar nu maken we van de gelegenheid gebruik."

Vrouwke en haar moeder stonden vlak aan den weg, op den laag bij den grondschen tuinmuur, die 't huis omgaf.

Dáár klonk 't eerste schot! De G. G. had den eersten voet op Batavia's grond gezet: de geweren werden gepresenteerd; 't „Wilhelmus" weerklonk! Vrouwke genoot!

„Goed opletten, kindje, of je 't vriendje van de Koningin kunt zien!"

„Ja, Mama!"

De koets reed statig aan, aan weerszijden geëscorteerd door een bereden militair. Van de inzittenden was weinig te zien.

„Vindt je 't mooi prul?"

„Ja, Mama!" Kindjes oogen waren één en al aandacht.

Zij genoot niet minder, voelde dit bijwonen der intocht als een heerlijke emotie, 't was haar alsof ze in een sprookjeswereld leefde.

Dat aardige koetsje, die escorte op zij, achter; 't slaan van de trom, de muziek en...... 't ontroerende schieten in de verte. Ze drong zich met haar denken en voelen in dat van 't menschenpaar in 't galakoetsje.

Hij, plotseling geroepen 't vertrouwen te winnen, de steun te zijn van duizenden, duizenden harten; zij, als steun van haar echtgenoot, vol innerlijken trots dit

actie van „Indië Weerbaar" trok zeer hun aandacht; naar hun oordeel zou echter die actie een fiasco zijn.

* * *

„De Standaard" van 20 dezer schrijft als hoofdartikel o. m.:

Opium.

Jaarlijks vestigt de behandeling van de Indische Begrooting onze aandacht op verschillende punten van Koloniaal Beleid, die, zonder zulke min of meer opzettelijke aan de orde stelling, door de vele gedurig weder nieuwopkomende vraagstukken in onze naaste omgeving licht voor een tijd uit het oog zouden worden verloren.

Een der bedoelde punten is de opium-politiek. De dagen van den grooten strijd, nu 25 à 30 jaren geleden met name door den Anti-opium-bond gevoerd tegen het pachtstelsel, liggen ver achter ons: de regie is ingevoerd en heeft gegeven wat de deskundigen ervan verwachtten, maar nog niet wat de warmste strijders hadden gehoopt. Het pachtstelsel met zijn corruptie, zijn omkooperij, zijn verlokking tot opiumgebruik is verdwenen, het debiet geschiedt door personen, die bij de grootte van dat debiet geenerlei belang hebben, de propaganda voor het opiumgebruik, die van de pacht uitging, heeft plaats gemaakt voor officieele waarschuwing daartegen in schoolboekjes en andere geschriften — maar men kan niet zeggen dat het opiumgebruik zelf is verminderd.

Bij oppervlakkige beschouwing zou men geneigd zijn om te gelooven, dat het opiumgebruik onder de regie haast nog sterker toeneemt, dan onder het pachtstelsel het geval was. Blijkens het verslag toch betreffende de opiumregie over 1915 steeg de opbrengst van het opiummiddel van 14.5 millioen in 1903, tot 26.7 millioen in 1914, dus met circa 85 procent in 12 jaren.

Tegenover deze cijfers doet het, laat ons zeggen, eenigszins vreemd aan, in de Memorie van Antwoord van den Minister van Koloniën (betreffende de Begrooting 1917) te lezen van de „onafgebroken en met kracht in de richting van beperking van het opiumgebruik" voortgaande opiumpolitiek der Regeering" en kan de daaraan verbonden mededeeling, dat in 1915 het debiet over Java en Madoera 6.4 pCt. en over geheel Nederlandsch Indië 9.1 pCt. lager was dan in het vorige jaar — eene mededeeling die trouwens dadelijk verzwakt moet worden door het bericht, dat over de eerste maanden van 1916 weder stijging valt te constateeren — slechts matig hen tot gerustheid stemmen, die in het opiumgebruik een vloek voor de bevolking zien.

Toch geeft de lezing van het belangrijke verslag der regie over 1915 den indruk, dat werkelijk de Minister zich over het opiumbeleid der Regeering mag uitlaten als hij in de Memorie van Antwoord doet. Moest aanvankelijk de Regie zich er op inrichten om het werkelijk gebruik in handen te krijgen en daartoe een zwaren strijd voeren met allerlei smokkelhandel en clandestienen verkoop — nadat de regie op 1 Januari 1904 op geheel Java en Madoera, en op 1 April 1913 in al de Buitenbezittingen was ingevoerd, zien wij meer en meer het streven naar voren komen, om ook inderdaad het opiumgebruik te beperken.

Nu moet men bij de beoordeeling van deze quaestie wel in het oog houden, dat reeds de bloote invoering van de regie met afschaffing van het pachtstelsel voor de bevolking uit zedelijk oogpunt een groote weldaad was. Misschien nog grooter dan de beperking van het opiumgebruik zal zijn. Immers deze beperking komt slechts ten goede aan de betrekkelijk kleine fractie der bevolking die opium gebruikt — of eigenlijk aan de nog kleinere fractie die daarvan misbruik maakt — terwijl afschaffing van de pacht met de van haar uitgaande demoraliseerende werking de bevolking verloste van tal van centra, waaruit het zedenbederf zich zeer actief verbreidde. Voor de beoordeeling van het opiumkwaad uit een sociaal en economisch oogpunt is wel van belang de in het verslag voorkomende aanteekening, dat ongeveer 1/3 van de totale hoeveelheid verkochte regie-opium gebruikt wordt door de Inlandsche bevolking en het overige door de Chineesche ingezetenen, wier zielental slechts 1/66 van dat der Inlandsche bevolking bedraagt, zoodat het aandeel der Inlandsche bevolking betrekkelijk gering is.

Van 1908 af dagteekent het dienstbaar maken van de regie aan de beperking van het opiumgebruik. Zij heeft daartoe verschillende middelen aangewend.

Allereerst het oude, reeds uit den tijd van het pachtstelsel bekende middel der verboden kringen. In de laatste jaren is het oppervlak van de verboden kringen belangrijk uitgebreid.

In strekking eenigermate met het middel der verboden kringen overeenkomende, is het verbod om in het regiegebied opium te verkoopen aan personen beneden de 18 jaar; aan militairen van land- en zeemacht, personeel der gouvernementsmarine en Europeanen; het verbod om opium gratis verkrijgbaar te stellen of als prijzen uit te loven bij openbare feestelijkheden en volksspelen; en verder de inkrimping van het aantal verkoopplaatsen en van het aantal kitten (verbruiksplaatsen). Het aantal verkoopplaatsen was op Java en Madoera bij de invoering der regie 1057, of ultimo 1914 873; het verminderde derhalve met ruim 17 pct.

In de Buitenbezittingen daalde het van 664 bij de invoering van de regie tot 607 op ultimo 1914 (in de gewesten buiten Java werkt de regie nog pas zooveel korter). Het aantal kitten bedroeg over geheel Indië bij de invoering van de regie 927 en was op ultimo 1914 verminderd tot 160.

Een ander middel tot beperking van het opiumgebruik is het verhoogen van den prijs. Wil men het misbruik krachtig tegengaan, — wat, behalve om allerlei redenen, die ook voor anderen gelden, — wenschelijk is uit politiek oogpunt, nadat de Chineesche Republiek krachtig tegen het opiumgebruik optrad, — dan moet de overheid zelve op haar terrein het voorbeeld geven. En zoo is het begin gemaakt met de beperking van het opiumgebruik bij den Spoorwegaanleg op Sumatra, bij de Ombilin-kolenwining en bij de Banka-tinwinning. Voor de groote moeilijkheden, die hierbij te overwinnen waren — en ten deele nog zijn — is de Regeering niet teruggedeinsd, en evenmin heeft zij zich laten weerhouden door de vrij belangrijke uitgaven, die dadelijk voor registratie enz. noodig zijn, noch door de vermindering der inkomsten, die bij een succesvol optreden is te verwachten. Als eens de Overheid er in geslaagd is om, waar zij als werkgeefster optreedt, het opium geheel te bannen, dan zal dit voorbeeld ongetwijfeld door de particulieren — al dan niet gesteund door een Overheidsverbod — worden gevolgd.

Wij keeren nu weder tot ons uitgangspunt terug. De cijfers betreffende de financieele uitkomsten van het opium-middel wijzen allerminst op teruggang van het gebruik. Het bleek ons, dat die financieele resultaten ten deele moeten worden gezocht in verhooging van de debiet-prijzen. Het is ook mogelijk, dat zij ten deele moeten worden toegeschreven aan daling der zelfkosten door goedkoopere aanschaffing van de grondstof of door doelmatiger bereiding. Maar dit alles toch niet meer dan ten deele. Het staat wel vast, dat een ander deel — en een groot deel — moet geschreven worden op rekening van toegenomen gebruik.

Uit de cijfers voor de Buitenbezittingen valt te dien opzichte weinig met zekerheid te zeggen. De werking van de opium-regie in die streken is nog van korten duur. De cijfers voor Java en Madoera zijn meer betrouwbaar. Zij wijzen aan, dat het opiumgebruik van 763000 thail in 1905, steeg tot 917000 thail in 1914, dus met bijna 17 pct. in 10 jaar tijd.

Cijfers, die weinig tot tevredenheid stemmen. Men wijt de toeneming, behalve aan het gewone accres der bevolking, aan grooter welvaart, en dus meer gelegenheid om geld aan „genotmiddelen" te besteden, aan het vestigen van nieuwe landbouw- en mijnbouw-ondernemingen met hare groote koeliebevolking en aan toeneming van het aantal Chineesche ingezetenen.

De hoofdzaak bij de bestrijding van het opiumgebruik is de werkzaamheid der bevolking zelve. Wij hebben met de drankbestrijding in Europa de ervaring op-

---

te mogen zijn van een man, geroepen zulk een prachtige taak op zich te nemen. Beider hart overvloeiende van de edele voornemens, aangedaan onder den indruk van de hun toevloeiende eerbewijzen. — Ze stonden bij de intrede te Batavia aan 't begin van een nieuwen moeilijken, maar schoonen Levensweg!

De stoet was voorbij.

„Kom, prul, we gaan Isy halen, ga gauw mee Oom en Tante goeden dag zeggen!"

Met 't afscheid nemen waren ze gauw klaar: prul wipte in de auto, zij volgde, de deurtjes klapten dicht... weg reden ze.

Toen de auto bij Pasteur stil stond, hoorden ze 't hondje huilen.

„Gauw, Mama, gauw!" Vrouwtje werd zenuwachtig.

Ze moesten nog even wachten, aleer de mandoer kwam. Na 5 minuten stonden ze voor 't hok van de jammerlijk huilende Isy.

Daar gaf de mandoer 't bevel het hek op te halen: zenuwhuiltjes van Isy klonken door 't koud aandoend leege gebouw.

Isy was haast niet te houden, trok zich met geweld aan den ketting voort naar buiten toe, sprong haastig de auto in, alsof ze vreesde wéér gevangengenomen te worden.

De mandoer ontving 't geld voor 't verblijf van 5 dagen voor den viervoetigen gast en......... weg reed de auto.

O, wat zag Isy er verwaarloosd uit.

„Isy is lief, ja Mama!" klonk 't lieve stemmetje. Maar wat ziet ze er vies uit, hé?

„We zullen Isy dadelijk wasschen, als we thuis zijn!"

Toch haalde Vrouwke Isy aan, beaaide, liefkoosde haar, sloeg den arm om Isy's hals.

Isy had de voorpootjes op één der auto-deurtjes gelegd, 't kopje gericht naar de velden, waar ze langs kwamen: met volle teugen al 't heerlijke tot zich nemende, dat ze 5 dagen en nachten had gemist.

Om half tien reden ze den tuin van hun huis binnen.

't auto-deurtje werd geopend...... Isy vloog op tegen de beenen van den baas, die op de stoep gereed stond de kleine gevangene met open armen te ontvangen.

Drie paar lachende oogen keken naar de wilde, aanhalige sprongetjes van de overgelukkige Isy.

„Wat is ze blij, hé?" zei hij. „Ze is ons heelemaal niet vergeten!"

Ze keken Isy na, die plotseling 't huis van alle kanten door- en omrende, besnuffelde zooals kinderen van een vacantie van buiten komende, hun huis binnentredende, alle kamers, elk hoekje opnieuw bekijken, eerst dan dubbel beseffen, wat een „heerlijk thuis" beteekent.

Ze ondergaan in hun kinderhartje een emotie van stralend geluk, dat hun 't leven lang bij blijft, waaraan ze als volwassenen in uren van stille mijmering terug denken als aan iets onbeschrijfelijk moois, iets, dat warmte geeft aan hun kinderzieltje en aan 't later ontplooide groote-menschenhart!

Eindelijk kwam Isy tot rust, vleide zich op één der stoelen in 't kantoor neer.

Isy is nog bij hen, geeft met hun kindje vroolijkheid, lieve oogenblikjes in hun dagelijksche bezigheden.

Zij is haar speciale hondsdolheidsvrees te boven, die angst ligt in haar innerlijk wezen naast elke andere zorg, waarmee ze haar zonnekindje omringt. — Haar verstand heeft gezegevierd, de manlijke, nuchtere redeneeringen zijn in dezen een deel van haar zelf geworden; ze is er hem dankbaar voor, voelt in hem „den man", zooals eene vrouw in den man 't manlijke, verstandelijke liefheeft, zonder ooit 't gevoelige in hem te willen missen:

„Een vrouw stelt hooge eischen!"

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Ze hopen nu alle drie, dat Isy over 1½ jaar met verlof naar Holland mag!

Java, Juli 1916.

gedaan, dat werkelijke maatregelen, waaronder ook die, welke op prijsverhooging zijn gericht, merkelijk achterstaan in nuttig effect bij de werkzaamheid die uit de maatschappij opkomt. En voor de opiumbestrijding geldt precies hetzelfde. Zoolang de bevolking, nu ja, het opiumgebruik wel niet goedkeurt, maar zich toch eigenlijk niet daadwerkelijk daartegen keert, zullen de beste bedoelingen en de krachtigste maatregelen van de Regeering vrijwel onvruchtbaar blijken. Openbaart zich echter in de Inlandsche maatschappij een werkelijke beweging tegen het Opiumgebruik, dan zal al wat de Regeering te dezen opzichte bedenkt, daaruit krachtigen steun en als het ware nieuw leven ontvangen.

Nu is in den allerlaatsten tijd wel eenig spoor van een dergelijke beweging te ontdekken. In Sarikat-Islam-kringen wordt het opiumgebruik over het geheel sterk afgekeurd, en hier en daar werd door deze vereeniging de strijd tegen het opium aangebonden.

Die strijd is al sinds langen tijd gevoerd door de Christelijke zending. Zij acht vrij algemeen het gebruik — ook afgezien van het misbruik — van opium voor de leden der gemeente ontoelaatbaar. En in woord en geschrift gaat haar waarschuwing tegen dezen volksbederver uit. Ook doordat zij in haar hospitalen den slachtoffers van dit misbruik niet slechts medicijn voor hun lichamelijk lijden biedt, maar ook de eenige artsenij leert kennen, die werkelijk vrijmaakt van dit kwaad.

De opium-kwestie is een zaak, die uit zedelijk oogpunt voor ons volk van groot belang is. Van het oogenblik af, dat onze Regeering den verkoop monopoliseert in pacht of in regie, staan wij moreel gesproken verantwoordelijk voor het kwaad, dat het opium sticht, zoolang wij niet al het mogelijke hebben gedaan om dat kwaad tegen te gaan.

De politiek der Regeering was in de latere jaren inderdaad hierop gericht. Moge in die richting zeer krachtig worden voortgegaan, en door de praktijk meer en meer bevestigd worden, wat zij op de Opiumconferentie te Shangai in 1909 deed verklaren, namelijk: dat de Nederlandsche Regeering, overtuigd van de wenschelijkheid tot bestrijding van het opiumverbruik, zich nimmer door financieele overwegingen zal laten weerhouden van het nemen van maatregelen, waarvan volgens haar oordeel te verwachten is, dat zij inderdaad tot een geleidelijke vermindering van het verbruik zullen kunnen leiden.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Het Irrigatieplan Noord-Krawang.

Volgens de *Javabode* is bovenstaand plan een Indische tegenhanger van de droogmaking van de Zuiderzee, tenminste in de wijze van behandelen, „een project telkens vol goede voornemens ter hand genomen, aan alle zijden bezien, vol teederheid gekoesterd en tenslotte......... maar weer opgeborgen. Zoo ging het jaren lang". Plannen tot verbetering van den hydrografischen toestand van *Noord Krawang* dateeren reeds van 1892. Toen werd reeds door den inspecteur der cultures, *Liefrinck*, „een onderzoek ingesteld naar de zeer geringe en gebrekkige bevloeiing en den slechten toestand van de afwatering in de groote Krawangsche vlakte, ten W. begrensd door de *Tjitaroem*, ten O. door de *Tjilamaja*. Daar ligt, ingesloten door particuliere landen, aan de Westzijde door die behoorende tot de afdeeling *Batavia*, aan de Zuidwestzijde door de *Tegalwaroelanden*, aan de Oostzijde door de *Pamanoekan* en *Tjiasemlanden*, een veel belovend, maar te lang in primitieven toestand gelaten complex Gouvernementslanden van bijna 200.000 bouw."

Naar aanleiding van het rapport-Liefrinck werd tot een technische opneming besloten, waartoe in 1896 een ingenieur beschikbaar gesteld werd.

In 1897 kreeg de toen ingestelde rentabiliteitscommissie tot taak een onderzoek in te stellen naar de wenschelijkheid van voortzetting der begonnen opnemingen. Eind 1898 verscheen het rapport der Commissie, die het wenschelijk vond de opname voort te zetten en te beëindigen en een volledig voorontwerp met kostenraming te maken voor een bevloeiing uit de *Tjitaroem*. In 1904 was het zeer nauwkeurig uitgewerkte voorontwerp gereed, doch bleef 10 lange jaren rusten. Wel werden geleidelijk gedeeltelijke verbeteringen in het bevloeiingsstelsel aangebracht, waarvoor reeds in het geheel ruim 4½ ton beschikbaar gesteld werd.

In 1914 zou het ernst worden; een oppervlakte van 110.000 bouw gouvernementsgebied zou van de bevloeiing genieten; kosten ruim 11 millioen gulden, doch van de irrigatiewerken was een toename der jaarlijksche productie van *f* 5.000.000 te wachten.

B. O. W. zag kans in 1915 te beginnen met het werk, dat ± 13 jaren in beslag zou nemen.

Door den wereldoorlog werd de zaak voor onbepaalden tijd uitgesteld, doch tevens bleek het gewenscht de berekening van B. O. W. ook eens van landbouwkundig standpunt te doen bekijken. Dr. Mohr, chef van het laboratorium voor agrogeologie en grondonderzoek, dr. van der Elst, chef van het botanisch laboratorium van het proefstation voor rijst c. a. en van der Stok, landbouwleeraar, allen te *Buitenzorg*, werden met den chef der irrigatiewerken in de afdeeling *Poerwakarta* in commissie gesteld, teneinde ter plaatse een grondig onderzoek in te stellen. De uitslag van dat onderzoek was niet *zoo* gunstig als de berekeningen van B. O. W. deden verwachten. Daar de gronden in het Westen, Noord-Westen en Oosten goed zijn, zal door de invoering der irrigatiewerken de rijstopbrengst niet belangrijk grooter worden. Anders is het, wat het middengebied aangaat. Wanneer het mag gelukken aldaar bandjirslib of in beteekenende mate Tjitaroemslib op de velden te brengen en behoorlijk erover te verdeelen, schijnen daarvan groote verwachtingen gekoesterd te mogen worden.

De te bevloeien gouvernementsgronden worden geschat op 80.000 bouws sawah. Als theoretisch maximum wordt een productievermeerdering aan rijst en tweede gewassen van 3.8 millioen in het vooruitzicht gesteld, *echter naar alle waarschijnlijkheid niet te bereiken binnen 25 jaar na de totstandkoming der werken*. Onmiddellijk na de totstandkoming wordt op niet meer dan 2 millioen 's jaars gerekend. Ook komt het niet onwaarschijnlijk voor, dat de kosten in 1904 geraamd op 11 millioen, iets anders zullen uitvallen. Desondanks is te verwachten, dat de uitvoering der Krawangwerken gerechtvaardigd zal zijn, al was het alleen terwille van de ontwikkeling van de afdeeling Krawang. De voordeelen blijven toch nog aanzienlijk, in verhouding tot de te maken uitgaven, welke daarenboven grootendeels ten goede zullen komen aan de bevolking.

Takekoshi op zijn stokpaard.

Dit is de titel van een stuk in *De Loc.*, waarin, na vermelding van de oprichting van een nieuw Japansch staatkundig tijdschrift, de *Toho Jiron* (Revue van het Oosten), de aandacht gevestigd wordt op een artikel in een der eerste nummers van den bekenden *Takekoshi*, die in bedoeld artikel nogmaals zijn nationaal ideaal: Japan bezitter van Java en Sumatra verdedigt.

Wat zal Japan bij den tegenwoordigen oorlog winnen? vraagt *Takekoshi* zich af. Een vraag, die naar zijn meening gewettigd is, daar het einde van den Europeeschen oorlog aanstaande is.

Japan heeft niet alleen 60.000 man gemobiliseerd, doch ook meer schepen uitgerust dan in den Russisch-Japanschen oorlog en voor die aan de geallieerden bewezen diensten het saldo van 's rijks schatkist, 300 millioen yen bedragende, besteed.

Tsingtau zal aan China moeten teruggegeven worden en de *Karolinen-* en *Maarschalks-eil.* zijn de moeite van het noemen niet waard.

Nu zijn er van den oorlog één van die oplossingen denkbaar: een Duitsche overwinning; gelijk spel of een overwinning der geallieerden.

In het eerste geval komen Java en Sumatra of in Duitsche handen, of onder Duitschen invloed. Bij gelijk spel komen Elzas en Lotharingen weer aan Frankrijk en krijgt Duitschland compensatie in de Fransche bezittingen Annam, Tonkin, Saigon, die dan een uitstekend „*point d'appui*" voor Duitsche industriëele en commercieele ontwikkeling worden. Ook dan zouden de vooruitzichten van Java en Sumatra ernstig bedreigd worden. En winnen de geallieerden, zoo is het als zeker aan te nemen, dat Groot-Brittannië zooveel mogelijk het eigen belang zal zoeken en dan zal het lot van Java en Sumatra voor Japan van bijzondere beteekenis zijn.

Ten einde nu aan alle onzekerheid een eind te maken, moet Japan aan Holland op dit oogenblik Java en Sumatra *vragen*, want thans laten de mogendheden aan Japan de vrije hand. En wat zou het bezit van Java en Sumatra voor Japan niet waard zijn! De huidige oorlog heeft geleerd, hoe belangrijk in oorlogstijd het voedingsvraagstuk is. In normale tijdan moet in Japan rijst worden ingevoerd van Formosa, Korea, Saigon en China. „Daarom" — zoo beweert *Takekoshi* — „moet Japan een depôt van levensmiddelen hebben, bereikbaar langs de zeewegen, welke behoorlijk door haar zeemacht kunnen worden beheerscht. Hiertoe moet Japan het bezit van Java en Sumatra aanvragen". Ook als industriestaat heeft Japan de eilanden noodig, want het moet een reserve aan grondstoffen hebben in een kolonie gelegen in de tropische zône en daar Formosa niet aan de voorwaarden voldoet, staat Japan „voor de noodzakelijkheid om Java en Sumatra op te vragen tot voeding van haar industrie in vredestijd en tot beveiliging harer industrie in oorlogstijd."

We zien, het is *simple comme bonjour*.

Was Holland bij machte om de neutraliteit te handhaven, dan zou Schr. gerust zijn, maar het is volgens hem voldoende gebleken èn in den Russisch-Japanschen èn in den tegenwoordigen oorlog, dat Holland de eigen koloniën uiterst moeilijk goed kan bewaken. Java en Sumatra zouden in de toekomst een zeer bruikbare basis voor Japan's vijanden worden. Ook daarom moet Japan zien die eilanden te krijgen.

Na ten slotte voor een openlijke behandeling te hebben gepleit, eindigt Schr. aldus: „Indien Japan in het bezit zal zijn van Java en Sumatra, kan het de honderdduizenden emigranten uit de Vereenigde Staten terug laten komen, dan zullen zij zich veel aangenamer gevoelen. Geschiedt dat, dan geloof ik, dat onze politiek ook de instemming van de Vereenigde Staten zal hebben".

Rubber naar Amerika.

De Loc. deelt mede, dat het bestuur der Bataviasche vereeniging voor den rubberhandel in een circulaire aan belanghebbenden de aandacht vestigt op het feit, dat den laatsten tijd veel rubber onttrokken wordt aan de inschrijvingen en ook aan de markt, door de vele en groote consignatiën, die hoofdzakelijk naar Amerika geschieden.

Hierin bestaat een groot gevaar voor de markt te

Batavia, die bekend staat als een der beste markten wat de betaalde prijzen aangaat. Is de aanvoer van rubber niet voldoende, zoo zullen de expediteurs zich terugtrekken, daar de kosten van vestiging te Batavia en die om met de consumeerende markt in telegrafische gedachtenwisseling te blijven voor hen niet meer loonend zullen zijn. Al moge de verwachting om in Amerika hoogere prijzen te behalen, in den aanvang bevredigd worden, zoodra het Amerika gelukt is alle rubber tot zich te trekken, heeft het het heft in handen en kan ze naar believen met de markt omspringen.

Op te wekken tot meerdere belangstelling in de inschrijvingen, door toezending van meerder product is het oogmerk van straks genoemd bestuur en het somt de vordeelen nog eens op van een realisatie van het product op de inschrijvingen te Batavia; deze zijn:

1°. De bestede prijzen zijn minstens gelijk aan de pariteit der buitenlandsche markten, ja vaak daarboven.

2°. Verkooper komt binnen acht dagen in het bezit van het geldelijk provenu, terwijl hij er anders maanden op moet wachten. Hierdoor bespaart hij zich toch groot renteverlies en is niet onderhevig aan de vele schommelingen der wisselkoersen en vrachten.

3°. Verkooper ontloopt alle *claims*, die eventueel (ten rechte of ten onrechte) ter bestemmingsplaats van de consignatie gemaakt worden en op de behandeling waarvan hij geen directe(n) invloed kan uitoefenen. Immers bij aflevering van zijn product uit de inschrijving aan koopers alhier, is hij van alle *claims* van welken aard ook, gevrijwaard.

Verschil van opvatting.

De zaak van de heeren *Helfferich, Keil* en *Schoen* ligt nog versch in het geheugen. Verdacht van het opzetten der Inl. bevolking tegen het Nederlandsch bestuur, werd tegen genoemde heeren rechtsingang verleend. Als rechter-commissaris trad op *Mr. J. W. Filet.* De Raad van Justitie bevond, dat er genoegzame bezwaren tot verdere vervolging bestonden en de terechtstelling werd bevolen. Het Hooge Hof echter heeft beslist, dat er geen termen tot verwijzing naar de openbare terechtzitting aanwezig waren.

Daarna werd door de heeren *Helfferich, von und zu Egloffstein* en *Keil* aan de G.G. een rekest gericht om eerherstel. Hierop is bij gouv. besluit den heeren te kennen gegeven, dat het gehouden onderzoek de ongegrondheid van de ten laste legging eener samenspanning had aangetoond en dat de Regeering de „onverantwoordelijke uitlatingen van den assistent-resident van Buitenzorg betreurde".

Naar aanleiding hiervan schreef de *Loc.* o. a. aangaande dien ass.-resident: „Maar óók beging hij de lichtvaardigheid om de langs zoo onzuiveren weg verkregen resultaten van zijn onderzoek al dadelijk naar buiten te brengen". (Er waren n.l. alleen niet-Europeesche getuigen gehoord), waarvan een verblinde anti-Duitsche campagne van een deel der Eur.-Indische pers het gevolg was. Dat de gouverneur-generaal, bij de mededeeling hiervan (van de ongegrondheid der beschuldigingen n.l.), aan de belanghebbenden tevens rondweg de houding van den Buitenzorgschen assistent-resident heeft veroordeeld, is wel het minste, dat den heeren *Helfferich* c.s., maar bijzonder ook den heer assistent-resident toekomt", aldus de *Loc.*

Het *Soer. Hbld.*, dat, evenals het *Nieuws v. d. Dag v. N.-I.*, buiten den assistent-resident om, in het Buitenzorgsche „geneusd" had, schrijft naar aanleiding van de zaak en het verzoekschrift, èn voor het Nederl.-Ind. publiek èn voor onze Duitsche gasten spijt het ons, dat de zaak geen verder beloop zal hebben. Ook al had men tot geen veroordeeling of vrijspraak kunnen komen, dan had toch de openbare behandeling een *rehabilitatie* kunnen worden van den Duitschen naam, die op het gebied der gastplichten; zoo zwaar geleden heeft in dezen oorlog. En het blad besluit: „Hoe of tot de vervolging zou kunnen worden overgegaan van hen, die blijken mochten rekestranten willens en wetens te hebben belasterd, is ons een raadsel. Niet alleen de hoofdredacties van het *Soer. Hbld.* en het *Nieuws v. d. Dag van N.-I.*, niet alleen de heer *Schenck de Jong*, assistent-resident van Buitenzorg, maar ook de officier en de leden van den Raad van Justitie te Batavia, die tot het laatst toe meenden, dat er wel degelijk redenen waren voor ernstige verdenkingen, zouden dan vallen onder de categorie van lage aantijgers, in het rekest bedoeld".

Uit de O. I. Mail.

In de laatst aangekomen bladen, die van 21 en 22 Dec. j.l., lezen wij o. a.:

Inlandsche school.

In September j.l. werd machtiging verleend eene Inlandsche school der 2de klasse te bouwen te Soengei Dareh, hoofdplaats van de onderafdeeling Batang Hari districten in de afdeeling Tanah Datar der residentie Sumatra's Westkust.

Van die beslissing is de Regeering thans teruggekomen. In stede van te Soengei Dareh zal thans eene dergelijke school worden opgericht te Tabat Patah.

Inspecteur Inlandsch onderwijs.

Gij gouv. besl. is bepaald, dat met ingang van een door den Directeur van Onderwijs en Eeredienst vast te stellen datum, de Inspecteur van het Inl. onderwijs in de 6de afdeeling zal zijn gevestigd te Batavia instede van te Palembang.

Havenverbetering Banjoewangi.

In het laatst van het vorig jaar werd, naar *De Javabode* destijds mededeelde, om te geraken tot verbetering van de ongunstige haventoestanden te Banjoewangi, besloten tot het uitbaggeren van de binnenhaven en het baggeren van een diepe toegangsgeul en voorts tot het maken van een steenen afsluitdam tot afscheiding van de binnenhaven en de Kali Lo. Voor de uitvoering van deze verbeteringswerken werd een bedrag van *f* 130.000 beschikbaar gesteld.

Dit bedrag is echter gebleken niet toereikend te zijn. Voor het nog te verrichten baggerwerk en het opspuiten van terrein, zoomede voor de voltooiing van den afsluitdam is boven de even vermelde som nog *f* 50.000 toegestaan.

Uit Poerworedjo.

Vandaar schreef men aan het *Soer. Handelsbl.:*

Het zendingshospitaal, dat hier eerst zou verrijzen, doch tegen welke plaatsing de geneeskundige dienst bezwaar maakte, komt toch hier. De zendingsdokter, de heer Flach, die in verband met het adres van den geneeskundigen dienst naar Koetoardjo was verhuisd, zal spoedig naar hier terugkeeren. Men vertelt, dat de vorige Gouverneur-Generaal in Holland de zending van dienst is geweest, om haar zin in dezen te krijgen.

Behalve het hospitaal moet de zending nog andere plannen hebben, die reeds in een vergevorderd stadium zijn. Naar ons werd medegedeeld, moet de bouw van een Christelijke Hollandsch-Javaansche en een Christelijke Hollandsch-Chineesche school op het programma staan, en moet het bezoek van een adjunct-inspecteur van het Hollandsch-Inlandsch onderwijs, de vorige week aan onze plaats gebracht, met het oprichten van eerstgenoemde school in verband staan.

Er is hier ongetwijfeld gebrek aan schoolruimte voor de inlandsche jeugd. Zonder twijfel zullen velen van de nood een deugd makend, hun kinderen naar deze school zenden.

Maar toch zal de nieuwe school hier deining veroorzaken. Van Inlandsche zijde moest al meer dan eens aangedrongen zijn om in het gebrek aan schoolruimte te voorzien. Daar kan, zooals het schijnt, niet aan voldaan worden. Wordt er nu wel subsidie verleend aan de zending, dan erkent de regeering de behoefte. Maar daardoor wordt de bevolking, die onderwijs verlangt, gedupeerd.

Zijn de berichten waar, dan zal de Christelijke Hollandsch-Javaansche school 1 Februari a.s. in het voormalige pandhuis geopend worden.

Een Russische maatregel ingetrokken.

Eene ordonnantie is vastgesteld, waarbij de bepaling dat tot dwangarbeid in den ketting veroordeelden een ijzeren halsband zullen dragen, is ingetrokken.

Cursus Bond niet-gediplomeerde ambtenaren.

Zooals bekend is, heeft de Bond van niet-gediplomeerde ambtenaren enz. te Batavia begin van dit jaar voor zijne leden een 3-jarigen cursus geopend, welke begon met een eerste leerjaar, waarvoor aanvankelijk 42 leerlingen en eenige toehoorders hadden ingeschreven.

Zooals het nu eenmaal steeds gaat met zulke instellingen, gebeurde het ook hier, dat, na bekoeling van den eersten ijver, heel wat leerlingen om verschillende redenen, als te zware lessen, te druk werk, onbekwaamheid enz. afvielen, zoodat er ten slotte nog 22 leerlingen en een aantal toehoorders voor een of meer vakken overbleven.

Op 21 Dec. j.l. werd den leerlingen van het 1e leerjaar den uitslag van het examen voor den overgang naar het tweede jaar bekend gemaakt: 20 leerlingen konden zonder stemming bevorderd worden, terwijl de 2 anderen moesten worden afgewezen.

Dit resultaat is inderdaad mooi te noemen. Als het zoo doorgaat, is het succes van den cursus verzekerd, zoo het Bestuur en de leeraren er maar den moed weten in te houden.

Aldus besluit *De Javabode.*

Bandoengsch Gemengd Koor.

Hoezeer men zelfs in de kleinste plaatsen van Java op kunstgebied vooruitgaat, blijkt wederom uit het volgende bericht in de *Preanger Bode:*

De uitvoering door dit koor, van eenige gedeelten uit „de Schepping" van Haydn met medewerking van het societeitsorkest, is uitnemend geslaagd.

De uitvoering, door een stampvolle zaal bijgewoond, werd een groot succes voor den dirigent, den heer Philippeau, solisten en koor.

De dirigent, de dames Lalau, Reynvaan en Swartjes en de baryton Giltay kregen bloemen.

De vertolking van het slot, de lofzang op de schepping, was indrukwekeknd.

Suriname.

Als zooveel anders is ook de directe mailverbinding met Suriname reeds gedurende geruimen tijd

geheel ontwricht. Te hooi en te gras kwam er in den laatsten tijd een boot van den Kon. W. I. Maildienst uit Suriname aan en vertrok er een derwaarts. Uit een particulieren brief van 26 November schrijven wij de volgende klacht over:

................,,Wat ik ergerlijk vind, is de willekeur van de K. W. I. Mail. Tweemaal achtereen heeft ze onze haven links laten liggen. Den laatsten keer was het zelfs beleedigend: de reizigers naar Holland stonden om zoo te zeggen al op den steiger, toen het bericht kwam: de boot gaat van Trinidad regelrecht door".

Hoe zal het nu worden, nu de verscherpte duikbootoorlog de vaart zooveel moeilijker maakt? Het vertrek van de boot, die den 23sten dezer maand van Amsterdam zou gaan en waarmede de voorzitter van het Suriname-studie-syndicaat de reis naar de kolonie zou aanvaarden, is onbepaald uitgesteld. Wij vernamen, dat de boot, die de reis moet doen, ergens in Portugal ligt, op reis hierheen. De laatste uit de kolonie ontvangen nieuwsbladen zijn van 5 December. Voor hen, die er familieleden hebben, is de toestand zeer onaangenaam. Men kan via Engeland of Amerika schrijven, maar ook die wegen zijn nu zeer onzeker geworden. Telegrammen zijn te duur: meer dan *f* 4.— per woord en worden alleen aangenomen op risico van den afzender.

Voor den kroniekschrijver der rubriek Suriname wordt de toestand moeilijk. Hij wordt gedwongen den lezer voor te zetten wat geen kroniek is, althans geen kroniek van hetgeen er in de kolonie plaats vindt.

* * *

Zooals wij reeds in vorige nummers hebben medegedeeld, zal het den 27sten Februari 250 jaar zijn, dat Suriname door *Abraham Krijnssen* veroverd werd. Dé dag zal onopgemerkt voorbijgaan. De tijdsomstandigheden laten geen feestvertoon toe. Maar hoe druk Burgemeester en Wethouders het ook hebben, bij eenigen goeden wil zou men den tijd kunnen vinden om bijv. in Amsterdam, Den Haag of Middelburg de eene of andere straat te doopen of te herdoopen in ,,*Krijnssenstraat*". In rustiger tijden zou men verder kunnen gaan en meer personen herdenken, die in de West-Indische Koloniën een belangrijke rol hebben gespeeld. In Den Haag ontdekten wij een boomenbuurt: Plataanstraat, Beukstraat, Acasiastraat, Eikstraat, Berkstraat, Ieplaan, enz. Ware het niet eigenaardiger geweest zoo hiervan een Antillenbuurt ware gemaakt? Veel platanen of acacia's zal men in die nieuwe buurt wel niet te zien krijgen. Aruba-straat, Bonaire-straat, Saba-plein, St. Eustatius-straat, St. Martin-straat, Curaçao-laan zouden goed geklonken hebben. Men had er ook een gouverneursbuurt van kunnen maken. Zeker, de Oost-Indische koloniën zijn belangrijker, maar dat is niet altijd zoo geweest; men leze er *Hartsinck* maar op na of *Reesser's ,,De Suikerhandel van Amsterdam"*. Nederland heeft aan de West-Indische koloniën veel, zeer veel goed te maken. Niet vergeten te worden is wel het minst, waarop deze aanspraak hebben.

* * *

Aan de ,,*N. R. Crt.*" van 17 Febr., Avondblad C, ontleenen wij het volgende:

,,Zooals in het Ochtendblad van heden is vermeld, heeft mr. J. A. Baëza, de gemeente-secretaris, wegens redenen van leeftijd, eervol ontslag gevraagd uit den gemeentedienst, met ingang van 1 Mei.

Mr. Johan Allison Baëza werd den 25en Dec. 1851 te Paramaribo geboren. Hij is dus thans ruim 65 jaar oud. Zijn loopbaan als rechter in Curaçao werd in 1882 afgebroken door zijn benoeming op 1 Sept. van dat jaar — toen hij met verlof hier te lande vertoefde — tot controleur der gemeentebelastingen hier ter stede. Den 1sten Juni 1884 volgde zijn aanstelling tot hoofdcommies ter gemeente-secretarie, afdeeling financiën A, in welke functie o. a. de technische samenstelling van de gemeente-begrooting, dat zeer belangrijke werk, aan zijn zorg was toevertrouwd. Twintig jaar later, bij besluit van 6 Juni 1904, benoemde de raad hem tot secretaris der gemeente Amsterdam, als opvolger van wijlen den heer A. van der Elst Azn. Den 20sten Januari daaraanvolgend, werd hij als zoodanig beëedigd.

Mr. Baëza is dus bijna 35 jaar in dienst der gemeente Amsterdam geweest en daarvan ruim 13 jaar als gemeente-secretaris. In dit ambt deed hij zich kennen als een welwillend, bescheiden man, buitengewoon correct, zoowel in zijn optreden jegens personen als in zijn behandeling van zaken.

Blijkens de bewoordingen, waarin Burg. en Weth. hun voorstel tot verleening van eervol ontslag aan mr. Baëza hebben gesteld, werden zijn diensten door het college van Burg. en Weth. zeer gewaardeerd."

Naar wij vernemen, zal *Mr. Baëza* zich in Den Haag vestigen.

Curaçao.

In de *Amigoe* van 16 Dec. j.l. lezen wij het volgende hoofdartikel, dat een kijkje geeft op sommige Curaçaosche toestanden:

Wettelijke Dwang.

De grootste moeilijkheid, waarmede de Polikliniek hier te kampen zal hebben, zeer zeker in het begin, is de vrees voor ruchtbaarheid.

De Publieke Schaamte voor het kwaad zelf is, helaas, niet zoo groot als de vrees voor het publiek worden, dat men geïnfecteerd is.

Voor deze vernederende ziekte schaamt men zich, gelukkig, nog.

En nu zal het uiterst moeilijk zijn dit geheim te houden, als men onder behandeling komt in een Publieke Instelling.

Een afdoend middel is zich te onthouden en niet de oorzaak der besmetting te stellen uit vrees voor de gevolgen.

Die vrees aan te wakkeren is mede het doel der Polikliniek en van het grootste belang voor haar onmiddellijk doel: het verbeteren der Openbare Gezondheid, al mag niet uit het oog worden verloren, dat om een nog veel hooger doel: verheffing van het zedelijk gehalte der bevolking, men het volk moet zien af te houden van een kwaad, dat zulke verderfelijke gevolgen heeft voor het algemeen welzijn.

De vrees voor publiciteit bij behandeling in de Polikliniek is echter niet geheel ongegrond.

Van de noodige discretie van andere verpleegden en het verplegend personeel zal bijna alles afhangen.

Hoe daarin te voorzien?

Wij stippen dit even aan, omdat wij dezer dagen zeer veel daarover hebben hooren spreken.

Is dit ruchtbaar worden te voorkomen, dan zal voor het welslagen der Polikliniek al veel gewonnen zijn.

Dr. den Houter ziet nog een andere moeilijkheid: ,,Vooral in het begin, als de heilzame werkking der polikliniek nog niet voldoende bekend is, zal men vaak moeite hebben patiënten te houden gedurende den soms vrij langen duur hunner ziekte; sommigen zullen weigeren opgenomen te worden, anderen zullen wegloopen, enz.

Maar dit alles is nog geen reden om aanstonds tot wettelijke dwangmaatregelen over te gaan.

Wetsdwang, niet gesteund door volksovertuiging en rede werkt zelden uit, wat men er mogelijk van verwachtte. En vooral in zake bestrijding van besmettelijke geslachtsziekten, zoo nauw aan de prostitutie verwant, zal men liefst zooveel mogelijk door voorlichting, overreding, moreelen drang enz. trachten te bereiken, zeker in de eerste plaats op Curaçao, waar nog zooveel ter betere voorlichting van het publiek te doen valt.

Maar naast en na dit alles moet er ruimte gelaten worden voor wettelijken dwang.

In Nederland heeft een burgemeester de bevoegdheid, bij pest, cholera, vlektyphus en pokken, zieke en van besmetting verdachte personen te doen isoleeren, ontsmetten, verplegen enz., in eene door hem aangewezen inrichting.

Die bevoegdheid, aan zekere regelen gebonden, bestaat door het telkens vernieuwen van een Koninklijk besluit vrijwel onafgebroken.

En nu ben ik vast overtuigd, dat noodig gebleken dwingende overheidsbemoeiing bij besmettelijke geslachtziekten, in diezelfde richting kan geleid worden, eventueel met beroep op den Gouverneur of op een ander gezag, om belanghebbenden het recht van appèl niet te ontnemen. Ook ware straf te bedreigen tegen hen, die, wetende dat zij besmet zijn, geslachtsgemeenschap hebben.

Men schept dan gelijk recht voor man en vrouw, rijk en arm, blank en donker, voor allen, wier besmettelijke geslachtsziekte hen in meerdere of mindere mate tot een gevaar voor het algemeen stempelt; en ik zie niet in, waarom voor deze zieken, die het toch voor de meerderheid door eigen toedoen zijn, een sterker beroep op persoonlijke rechten en vrijheden moet gelden dan voor lijders aan pokken, pest enz., in het moederland en voor leprozen hier.

Ongetwijfeld zal een wettelijke regeling, als hierboven werd aangestipt, ook hare schaduwzijde hebben, maar het is te minder noodig om hierop thans dieper in te gaan, omdat invoering eener zoodanige regeling niet in de eerste plaats wordt voorgesteld.

Slechts was het gewenscht er op te wijzen, dat in de toekomst zulk een wettelijke voorziening noodig kon blijken en dat er dan geen principieel bezwaar tegen behoeft te bestaan.

De bescherming van jonge meisjes, die aan verkrachting worden overgegeven en het bestraffen van hen, die speculeeren op de armoede en de ondeugden van de ouders dier kinderen, is zeker wel in de eerste plaats plicht der overheid; invoering en strenge toepassing van wettelijke en politiemaatregelen is daartoe noodig.

Maar ook mag vertrouwd worden, dat de publieke opinie, eenmaal ernstig op dit groote kwaad opmerkzaam gemaakt, zich daartegen zal keeren met al de kracht waarover zijn beschikt.

Het is bekend genoeg, dat er een nauwe connectie bestaat tusschen prostitutie en alcohol, maar het is niet zoo algemeen bekend, dat de alcohol, bij hen, die zich met prostituées ophouden, bijzonder vatbaar maakt en voorbeschikt voor besmettelijke geslachtsziekten.

Ook in dit opzicht is matigheid eene groote deugd en al wat kan geschieden om het alcoholgebruik te verminderen — hooger accijns, minder plaatsen van vergunning, vroeger sluitingsuren enz., — vermeerdert niet alleen volkskracht en welvaart, maar vermindert het gevaar voor venerische ziekten.

Verbetering van woningtoestanden in het complex van nauwe straten in de Punda, waar een aantal

prostituées wonen, kan beter bij eene bespreking der volkshuisvesting worden behandeld, want ik heb niet de overtuiging, dat het der prostitutie zou schaden, indien hare dienaressen meer ooglijke en aangenamer verblijven hadden dan de onbeschrijfelijk ellendige krotten, waarin zij nu vaak wonen.

Dat kwakzalvers-aankondigingen en middelen, niet het minst op het gebied der besmettelijke geslachtsziekten, kwaad stichten is van algemeene bekendheid, maar ik geloof niet, dat nu reeds het voor Curaçao geschikte oogenblik aangebroken is, om daaraan door wettelijke bepalingen paal en perk te stellen.

Hoofddoel is thans om de polikliniek ingang te doen vinden, zoo mogelijk met aller hulp en sympathie.

Daarentegen zal de wettelijke bestrijding van kwakzalversmiddelen en van de aanprijzing daarvan een verzet verwekken, waarvoor men te zijner tijd wel niet wijken mag, maar dat, thans ontketend, aan het hoofddoel zoude afbreuk doen."

* * *

Hetzelfde blad van 23 Dec. j.l. meldt onder zijn „Kerkelijke Berichten":

Gisteren herdacht de Predikheeren-orde, of de Orde der Dominikanen, haar zevenhonderd-jarig bestaan, aan welk glorierijk feit de *Amigoe* een feestblad wijdde. Ter wille der groote drukte van de aanstaande Kerstdagen werd de Kerkelijke viering uitgesteld tot Dinsdag 9 Januari a.s.

Eergisteren is de Oud-Generaal der Orde, de Hoogeerw. Pater Hyacinte Cormier, te Rome overleden.

De nieuwe Algemeene Overste der Eerw. Fraters van O. L. Vrouw Moeder van Barmhartigheid, de Zeereerw. Frater Radulphus, is 25 Oct. l.l. met de „Nieuw Amsterdam" aan den Hoek van Holland aangekomen. Z.Eerw. werd door twee leden van het Hoofdbestuur afgehaald en naar Tilburg begeleid. Onmiddellijk na aankomst werd Fr. Radulphus door Z. D. H. Mgr. Diepen, geassisteerd door de Weleerw. heeren Rector en Conrector, geïnstalleerd. De nieuwe Superior legde den eed af en de Fraters kwamen hem huldigen als hun Overste door hun handkus. Na het Te Deum en den Bisschoppelijken zegen volgde de feestelijke ontvangst, in het klooster. Eerst daarna kon fr. Radulphus er aan denken zich een oogenblik rust te gunnen.

De opvolger van fr. Radulphus op Curaçao zal wezen de Eerw. frater Aurelianus, hoofd der St. Jacobschool in Den Bosch. De nieuwe Frater Directeur zou 2 Januari te Amsterdam scheep gaan en brengt een paar flinke krachten mee voor het Bijz. Onderwijs.

Een voorspoedige reis wordt hun toegewenscht door bovengenoemd blad.

* * *

Nieuwe Dokter en Consulaten.

De *Cur. Crt.* vermeldt:

Op 20 Dec. j.l. heeft de heer J a c o b i O d u b e r, die aan de University of Maryland te Baltimore het diploma als medicinae doctor heeft verkregen, met gunstig gevolg voor de Geneeskundigen Raad te Willemstad het voorgeschreven examen afgelegd ten einde in deze kolonie tot de uitoefening van de genees-, heel- en verloskunde te worden toegelaten.

Bij Koninklijk Besluit werden erkend en toegelaten:

De heer S. A. L. M a d u r o als consul van Portugal.

De heer J. M. L. M a d u r o als consul-generaal van Guatemala.

De heer G. S. M e s s e r s m i t h als consul der V. St. van N. Amerika.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Djambi-Expeditie. De redactie van de *Pamitran* wijzende op de gestadige zendingen van troepen van Java naar Djambi, die de bevolking uitmoorden met vlijmscherpe sabels en pantser doorborende kogels, vraagt of het gerechtvaardigd is aldus te handelen tegenover opstandelingen, die niet van wapens voorzien zijn, welke het leger kunnen schaden. Het dooden van zooveel menschen is daarbij een groot verlies voor het Gouvernement, dat wel bedenken moet, dat eene onderdrukking door vrees en geweld nooit blijvend is gebleken. Laat men dus den opstand liever beëindigen door edelmoedigheid en verheven lessen, dan zal er bij de onderdanen liefde komen voor het Gouvernement en deze zal een eind maken aan alle opstanden in N. I.

In de *Soeloeh Hindia* is overgenomen een artikel uit de *Modjopait* van de hand van den heer *van den Kasteele*, die er tegen opkomt, dat de opstand in Djambi door de Sarikat Islam bewerkt zou zijn. Wel heeft deze vereeniging bij de Inlanders een gevoel van eigenwaarde en zelfvertrouwen opgewekt, waardoor de vrees voor allerlei dreigementen verdwenen is. Voor de hierboven bedoelde beschuldiging is geen enkel bewijs aan te voeren. Dan zou men ook kunnen beweren, dat de groote oorlog, die gevoerd wordt door bijna alle Christelijke naties in Europa, de schuld is van den Christelijken godsdienst of van de Christelijke Vereenigingen. Neen, de schuld van den opstand is gelegen bij het Binnenlandsch Bestuur, dat niet geweten heeft van bestaanden misoogst en hongersnood en daarover dus niet gerapporteerd heeft, ja, later wel, toen de opstand was uitgebroken en men eerst toen voedsel ging verstrekken. En nu wordt er maar op los geschoten. De stomste ezel kan op deze wijze ook wel regeeren! Wat denkt men wel van dusdanige wijze van handelen te verkrijgen? Wel, niets anders dan een kortstondige rust en benadeeling der welvaart zullen ervan de gevolgen zijn. Hoe dient dan wel gehandeld te worden? Gerechtigheid moet er heerschen en geen boerenpummels moeten er geplaatst worden, al hebben zij ook het diploma van de Bestuursschool.

De *Sinar Djawa* heeft met de meeste instemming een artikel uit *De Noordkust* overgenomen, waarin een Palembanger en wel de Voorzitter van de *Sarikat Islam* te Cheribon zijn oordeel uitspreekt over den opstand in Djambi. Hij zegt o. a., dat de Inlanders allesbehalve ingenomen waren met den aanslag en de inning der belastingen. Reeds meermalen hebben zij bij de Hooge Regeering er over geklaagd. De zaak is daar anders geregeld dan op Java. Feitelijk bestaat daar (Djambi) geen regeling, ook geen contrôle. Een paar ondergeschikte hoofden taxeeren de waarde der goederen en andere bezittingen van de belastingschuldigen en naar het bedrag hunner schattingen worden zij aangeslagen. De namen worden genoemd van twee Inlanders, wier bezittingen op *f* 1500 en *f* 1000 getaxeerd waren en die aan belasting respectievelijk *f* 435 en *f* 200 moesten betalen. Een ander werd voor *f* 325 aangeslagen. Toen hij te Buitenzorg reclameerde, werd zijn aanslag tot *f* 26 verminderd. Voorts gaan de hoofden, om bij het Bestuur in een goed blaadje te komen, ruw en zonder oordeel te werk. De menschen worden gedwongen om zoo spoedig mogelijk het geheele bedrag van hunne belasting te betalen; instede van betalingen bij inminderingen toe te staan. Om de menschen te plagen, moeten zij palen ver bij den Controleur komen. Dikwijls is 't gebeurd, dat zij teneinde raad, al hunne goederen verkoopen. Dat de opstand niet reeds in 1915 was uitgebroken, is te danken aan den goed geslaagden oogst in dat jaar. Alhoewel de bevolking 't zwaar te verantwoorden had, had zij tenminste toen nog te eten. In 1916 mislukte echter de oogst en toen liep de maat over. Hoewel ook over de heerendiensten als van een zwaren druk geklaagd werd, waren zij toch niet de hoofdreden van den opstand. Het bestuur heeft een groote fout begaan door niet te zorgen voor een goed toezicht op de verdeeling der diensten, waardoor de menschen soms te lang te werk gesteld werden.

De *Tjaja Sumatra* verhaalt, dat, toen de troepen te *Moeara Tèmbèsi* kwamen, de plaatselijke voorzitter van de S. I. 't deed voorkomen, alsof hij het Gouvernement trouw gebleven was, maar spoedig bleek 't, dat hij den last gegeven had om de gewapende politiedienaren op te hangen en dat op zijn last alle S. I.-mers hunne wapens hebben moeten doopen in het bloed van den vermoorden sergeant en twee anderen. Eerst na drie dagen, toen de lijken door kogels doorboord, er als een zeef uitzagen, werden deze in de rivier weg geworpen. Een ander politiedienaar, die zich ongewapend overgaf, werd ten aanschouwe van zijn vrouw en kinderen doodgemarteld.

In een ander nummer van hetzelfde blad komt de inhoud voor van een brief van het bestuur van de *S. I.* te Tebing Tinggi aan den bekenden *Goenawan*, waarin wordt medegedeeld, dat afgezanten van Djambi op weg waren, die een brief bij zich hadden, voorzien van een blijkbaar valsche handteekening van Goenoewan, om alle S. I.-mers van Palembang en Bengkoelen op te roepen, teneinde het Gouvernement te bestrijden en bijdragen in natura te leveren. Het S. I.-bestuur heeft hiervan terstond den Controleur gerapporteerd en de noodige medewerking verleend om de hierboven bedoelde boodschappers in handen te krijgen.

In hetzelfde nummer van deze krant deelt een correspondent van Sidjoendjoeng mede, dat, toen het bericht kwam, dat de opstandelingen in aantocht waren, de bevolking van de Batang Hari (Sumatra's Westkust) wel is waar de wapens opvatte, maar niet om met hen samen te spannen, maar wel om hen te bestrijden.

In de *Oetoesan Melajoe* geeft een ooggetuige een beschrijving van de aanvallen der opstandelingen op Moeara Tebo, waarbij zij telkens de geloofsbelijdenis aanhieven en de woorden: „Kafir, Kafir!" uitriepen.

Rassenverschil. Op den 6den November j.l. ging een Javaan de *Venus-Bioscooptent* te Semarang binnen — alzoo de *Voorpost*. — Voor den ingang vroeg hij aan den wachthebbenden persoon om een programma, dat tegen betaling van *f* 0.05 verkrijgbaar was. Maar wat kreeg de Javaan tot antwoord? „Volgens den bioscoop-eigenaar zijn de programma's slechts voor Europeanen bestemd!" Gelukkig, dat de man geen klap kreeg op zijn gezicht. Zonder programma moest de Javaan de tent binnengaan en begreep natuurlijk niet, wat daar op het doek werd vertoond. Nu rijst bij mij — alzoo de schrijver —

de vraag, of de Bioscoopeigenaar werkelijk de bepaling heeft gemaakt, dat de programma's alleen voor de Europeanen bestemd zijn. Zoo ja, waarom? Is 't misschien, omdat de programma's in het Hollandsch zijn gedrukt? Al waren zij in het Duitsch of in het Fransch gesteld, dan nog zou een ieder een exemplaar mogen *koopen*. Zelfs de vuilste Javaansche bedelaar, als hij maar *betaalt*. Ziet de eigenaar niet, dat de meeste toeschouwers uit Javanen bestaan? En staat de bioscoop daar niet om geld te verdienen, ook van den Javaan? Indien de eigenaar bedoelde woorden niet geuit heeft, wat ik hoop, dan verdient de wachthebbende persoon een gevoelige straf, omdat hij den Javaan onnoodig heeft beleedigd.

Veelwijverij. In de *Voorpost* komt de volgende brief voor aan mejuffrouw *Bertha Walbeehm*: „Gij oefent een scherpe kritiek uit op den Islam, maar geheel onbekend met den inhoud van de Koran, acht ik het geraden mij ten deze onzijdig te houden. Ik ben Mohamedaan, noch Boeddhist. Waar gij echter opkomt tegen de bigamie, wat gij zeer terecht noemt „de smet" op de gansche zedeleer van de Koran, reken ik mij te behooren tot hen, — ik vertrouw, dat er velen zijn, — die uw protest ten volle huldigen. Gij geeft ons, beter gezegd mijn Mohamedaansche broederen een middel aan de hand, om die schandvlek uit te wisschen, door hun den raad te geven tot het mystieke Boeddhisme terug te keeren. Wellicht is uwe bedoeling goed. Maar neemt men in aanmerking, dat de Islam reeds diep in het geloof van den Javaan is ingeworteld, dan zal de verwezenlijking uwer wijze raadgeving tot onze schoonste wenschen blijven behooren. Aannemende, dat onze Mohamedaansche broederen tot zelfs de dwepers en fanatieken toe (hun aantal is legio), tot het Boeddhisme te bekeeren zijn, dan nog is het te bezien, of die afkeurenswaardige afschuwelijke veelwijverij voor goed gefnuikt zou kunnen worden. Want vergis ik mij niet, ook het Boedhisme laat de bigamie toe, zooals blijkt uit de wajangverhalen. En voor zoover ik mij kan herinneren, is in de Javaansche geschiedenis van den laatsten vorst van Modjopait Browidjojo verhaald, dat hij in trouwlust zijn voorvaderen verre overtrof. Gelukkig! onder onze Mohamedaansche broederen, die een zekeren trap van ontwikkeling bereikt hebben, doet zich een verblijdend verschijnsel voor. Het valt mij op, dat de meesten hunner het kwade, het nadeelige, ja het verderfelijke van het dubbel huwelijk inzien. Een bewijs dus, dat schoolontwikkeling er veel toe bijdraagt, het hinderlijke in onze zeden en gewoonten uit den weg te ruimen. Daarom, o Moeder, of Stiefmoeder Regeering, hoe dankbaar zullen wij U zijn, als Gij ons meer scholen geeft, waar onze zonen en dochters zich naar hartelust en ongestoord kunnen ontwikkelen. Ik bedoel degelijke scholen en geen „lapmiddelen", zooals de tegenwoordige H. I. S. en dessascholen (de laatsten zijn niet eens van het Gouvernement), scholen, waartoe iedereen, ongeacht stand en klasse, toegelaten wordt. Verbrast het geld niet aan weerbaarheid en militairisme, maar denk eerder aan de wenschen en nooden van uw onderdanen, het Indische Volk, dat zich wenscht te ontwikkelen tot een beschaafde natie. En u, geachte partijgenoote, betuig ik mijn innigen dank voor uwe welgemeende belangstelling in onze beweging. Inderdaad ik voel sympathie voor U. Met hartelijke partijgroeten: geheel de Uwe,

Semarang, 8-11-'16. *R. M. Abdoelrachman.*

WAT DE CHINEES VERTELT.

S. I. verdedigd. De Voorzitter van de *S. I.* te Bengkoelen, tevens eigenaar van de *Poetera Hindia*, geeft in de *Sri Sumatra* een antwoord, waarbij aan scheldwoorden geen gebrek, op de verschillende tegen hem in de *Oetoesan Melajoe* opgenomen artikelen, als zouden de Menangkabauers door de S. I. zijn misleid. Neen, juist omgekeerd — zegt hij. — Meer dan eens is de S. I. van Bengkoelen opgelicht door de Menangkabauers. Vroeger beweerde men, dat de S. I. geen ingang zou vinden bij de Menangkabauers, omdat zij zelven reeds een veel krachtiger nationalen bond bezaten. En nu ziet men, dat er toch velen onder hen lid geworden zijn van deze Vereeniging. Het is wel niet pleizierig voor hen, die zich Mohamedaan noemen en toch hun best doen om de Islam allerlei moeilijkheden in den weg te leggen. Dat Allah hen moge vervloeken!

Japanner veroordeeld. De *Tjahaja Timor* nam een passage over van een artikel van de hand van den in het vorige weekoverzicht bedoelden Japanschen redacteur, als zoude hij inderdaad de ingezetenen tegen de Regeering opgeruid hebben, daarbij de verzekering gevende, dat Japan ongetwijfeld zou bijstaan, indien het tot verzet mocht komen. Drie maanden heeft men laten verloopen, zoo oordeelt bovengenoemd blad, voor men dien man in hechtenis nam, en nog wel midden in den nacht. Stellig moeten er andere redenen daartoe geleid hebben. Misschien heeft hij zich wel in verbinding gesteld met Inlanders, die het Gouvernement vijandig gezind zijn, teneinde onrust en andere moeilijkheden te verwekken.

Sarekat Mohamadiah. Uit de *Sinar Djawa* worden in meer genoemd blad eenige bijzonderheden overgenomen dezer vereeniging, welke de opstootjes in Madioen en Kediri veroorzaakt zouden hebben. Het hoofd en tevens de stichter van deze vereeniging is een hadji van Ngadiloewih (Kediri). De leden droegen bij een bepaald costuum nog een lederen gordel, een sabel en een Turksche fez. Het kenteeken voor het lidmaatschap was een met Arabische karakters geschreven formulier, waarin vermeld stond dat men de hulp inriep van den Vorst, die eenmaal over Kediri zou heerschen. Die hadji had reeds duizend volgelingen, toen hij door het bèstuur werd opgevat.

Meergenoemd blad deelt alsnog mede, dat de *Sarekat Abang* reeds in 1915 in de Lampongsche distrikten onder aanvoering van een hadji is begonnen te werken. Men treft daar thans reeds vele leden aan, waaronder Inlandsche ambtenaren, zooals een opiumverkooper en een onderdistriktshoofd. Het bestuur heeft bij hen een huiszoeking gedaan en bij ieder hunner een Sarekat Abang kostuum aangetroffen. Zij verklaarden evenwel bij het verder onderzoek, dat te dier zake gehouden werd, dat zij niets van het doel dezer vereeniging afwisten.

Naar aanleiding van het feit, dat vier Inlandsche vereenigingen (Sarekat Islam, Boedi Oetomo, Regenten- en Prinsenbond) de deputatie vormen van Indië Weerbaar naar Nederland, zoo wordt in hetzelfde blad gevraagd, welke van deze vier nu eigenlijk het recht heeft om namens de Inlandsche bevolking het woord te voeren en hoe zij daartoe gemachtigd werd. Indien één dier Vereenigingen dáartoe het mandaat heeft verkregen, waartoe dienen dan nog vertegenwoordigers van de drie andere vereenigingen mede te gaan?

Chineesch Weeshuis. De *Perniagan* herinnert er aan dat niet lang geleden, dank zij de hulp van eenige Chineezen en Europeanen, het eerste Chineesche weeshuis kon worden opgericht. Niettegenstaande het een subsidie van den Chineeschen Raad en maandelijksche bijdragen van eenige Chineezen ontvangt, zal het toch op den duur niet kunnen blijven bestaan. Het is treurig maar waar, dat een oproep om nog meer te steunen, niet de minste uitwerking heeft gehad.

Van Vreemde Koloniën.

Het Congres der Moslem Leagne te Lucknow.

Om de beteekenis van de All Indian Moslem Leagne, den 27en Decemebr 1916 geopend, en waarover de Indische bladen ons nu eerst uitvoeriger inlichten, te begrijpen, moet men in de geschiedenis der laatste jaren eenigszins terug gaan. De overeenkomst, waartoe de vertegenwoordigers van het National Congress en van de M.leagne gekomen zijn, is eerst na lange voorbereiding verkregen.

Ten einde het streven der jong-Indische partij tegen te gaan, werd, onder 't bestuur van Lord Curzon, in 1914 tot de onderdeeling van Bengalen besloten. Deze maatregel werkte echter in tegenovergestelde richting. Wilde Indië een eigen richting kunnen volgen, dan was een vereenigingspolitiek van alle Ind. volken noodig. Zij, die dit voorstonden, ontveinsden zich de moeilijkheden niet om de eenheid te bewerken, maar zij zetten zich toch aan den arbeid. Voor de door verscheidenheid van taal, van inzichten, van zeden en gewoonten verdeelde volkeren zouden wellicht tientallen van jaren noodig zijn geweest, maar door lord Curzon's staatkunde werd dit onverwacht in de hand gewerkt. Door de Swadasi-beweging, die in Bengalen begon en zich over geheel Indië uitbreidde, sprak 't volk zich voor 't eerst openlijk tegen de regeering uit. Dit verwekte zoodanige bezorgdheid, dat de regeering toegaf. Zoo zag 't volk ook voor den eersten keer, welke groote kracht in de nationale eenheid stak. Dit goed gepropagandeerd, versterkte in korten tijd de Nationale partij. De gedachte werd naar voren gebracht, dat ieder Indiër, of hij Hindoe of Mahomedaan, Bengalees of Matratti is, in de eerste plaats Indiër is. Geleidelijk sloten meer mannen van beteekenis zich bij de beweging aan, die zoo onder leiding kwam van hoogst bekwame voorgangers. 't Jaarlijksche congres der partij is spoedig tot een macht geworden, waarmede rekening viel te houden.

De oorlog werkte op onvoorziene wijze op deze beweging in. 't Zelfbewustzijn van 't volk is zoo gegroeid, dat 't niet meer met deemoedige beden, maar met duidelijk geformuleerde vorderingen tot de regeering komt, sprekende van rechten. Op ondubbelzinnige wijze werd dit op de Provinciale Bombay-conferentie in Ahmadabad in October 1916 tot uitdrukking gebracht. 't Halfmaandelijksch tijdschrift N.-O. herinnert in zijn aflevering van 5 Febr. aan deze bijeenkomst, die gehouden werd onder presidium van den voorzitter der All Indian Moslem Leagne, M. A. Jinha, de leider tevens der meest vooruitstrevende partij, terzijde gestaan door eerste krachten als Paranipye, Patel, Gandhi, Toelak. In de rij der te behandelen vraagstukken stond zelfbestuur voor Indië bovenaan. Wij hebben indertijd van deze conferentie gewag gemaakt, de president bracht het aandeel van Indië aan den strijd van Engeland in herinnering en stelde daar 't recht tegenover om nu ook als een gelijkberechtigd en volwaardig medelid in 't Britsche rijk te worden behandeld.

Indien Engeland heeft ingezien, dat 't parlement de binnenlandsche aangelegenheden van Canada, Australië en Zuid-Afrika niet zelf leiden kan, geldt dit, volgens Jinha, in sterker mate voor de leiding van Indië, dat in millioenen-tal die koloniën ver overtreft en niet minder rijp is voor eigen bestuur. Wanneer men de snelle toenemende behoeften en vorderingen van 't volk nagaat, en de daarmede verbandhoudende omwenteling op schier elk gebied, dan moet de vraag zich opdringen, of 't nog langer mogelijk is Indië van White-

hall of Downingstreet uit te regeeren. Voor hen, die Indië kennen en begrijpen, is 't duidelijk, dat 't niet langer bij gehoorzamen kan blijven, maar dat 't volk zijn zaken in eigen hand wil nemen. 't Heeft niet meer genoeg aan de verzekering van: vrede, welstand en zekerheid, 't hart van jong Indië is ontwaakt en vraagt om politieke vrijheid. 't Gaat niet meer om eenige ambten meer, niet meer om eenige punten van verbetering van binnenlandsche verhoudingen, maar 't gaat om een groote volslagen bestuursverandering.

Een nieuwe geest is over Indië vaardig geworden. Hij is er gebracht door de jonge mannen, die aan de Engelsche universiteiten dronken zijn geworden van de denkbeelden vrijheid, nationaliteit en zelfbestuur, die geest wil nu bevredigd worden. Engeland heeft de overgang, die van autocratie tot bureaucratie voerde, en die nu tot democratie wil komen, te aanvaarden. Die plicht is te voldoen ten opzichte van 't land met 300 millioen inwoners.

Dat was de voorlooper van 't congres, dat 27 Dec. 1916 in Lucknow gehouden is en waarover de „Times of India" van 6 Jan. een uitvoerig verslag bevat. De bijeenkomst werd als een zeer bijzondere aangekondigd doordien de mededeeling vooraf was gepubliceerd, dat de vertegenwoordigers van 't National Congress en van de A. I. M. L. tot een volkomen overeenstemming waren gekomen.

Syed Nabioellah, voorzitter van 't ontvangst-comité, bracht in zijn openingsrede 't pijnlijke punt te berde, van den strijd van muzelmannen onder Britsche vlag tegen de troepen van hun kalief, hij haalde dit aan als treffend voorbeeld van de trouw van de Indiërs aan het Britsche rijk. Terwijl momenteel alle krachten aan den oorlog worden gewijd, zijn aan de overwegingen van den nieuwen toestand, die na den oorlog worden moet, misschien grooter moeilijkheden verbonden, dan aan 't vinden van den weg tot de overwinning, maar wie zijn deel aan den oorlog geeft, heeft zich ook in die ingewikkelde vraag te verdiepen en de goede oplossing voor te bereiden. De A. I. M. L. staat daarbij voor twee hoofdzaken, nam.: zekerheid voor de politieke positie van de mohamedanen èn samenwerking met de andere organisaties om tot zelfbestuur te komen. De muzelmannen vormen tegenover de Hindoes een minderheid, zij vragen geen overwicht, maar recht tot vertegenwoordiging naar verhouding en eerbiediging van hetzeen hun eigen is.

Mohamed Ali Jinnah, voorzitter van 't congres, zette in met de verklaring, dat deze oorlog vrijheid zou brengen aan natiën, die nog moesten leeren vrij te leven. Onder de vraagstukken, waarover de Br. staatslieden zich zullen geplaatst zien, is geen van grooter gewicht dan de wederopbouw van Indië. Indië staat onder Britsch bestuur. 't Westersch karakter van de administratie heeft geruimen tijd vrede en orde aan 't land gebracht, heeft 't beheer rechtvaardig gevoerd en heeft Indië naar Westersche begrippen goed opgevoed. Hierdoor is een proces tot gelijkwaardigheid van de verschillende rassen in wording gekomen, waaruit een nieuw Indië zal ontstaan. Patriotisme en nationalisme zijn met nieuwe geestdrift en nieuwe verlangens opgestaan en nemen gestadig in kracht toe. Kort uitgedrukt, zeide Jinnah, „wij hebben een machtige en bekwame bureaucratie van Br. ambtenaren alleen verantwoordelijk aan 't Br. Parlement, die, met welwillend despotisme een volk bestuurt, dat zich zijn toekomst nu zelf ten volle bewust is geworden en langs vredelievenden weg ijvert voor politieke vrijheid. Dat is 't Indisch vraagstuk in een notendop. De taak van de Br. staatkunde is een spoedige, vredelievende en afdoende oplossing naar dit vraagstuk te vinden.

Hoewel 't congres zeer interessante bijzonderheden gaf, die alle als een afwijking op „Indië voor de Indiërs" zijn te beschouwen, en waaraan nog iets prikkelends werd gegeven door de verschijning van Sir James, luitenant-gouverneur van de Vereenigde provinciën ter vergadering, meenen wij met 't voorgaande te kunnen volstaan, daar 't karakter en de strekking van het behandelde er duidelijk genoeg uit spreekt.

Na den oorlog zullen deputaties naar Londen gaan om en de belangen en wenschen van Indië te bepleiten. De regeering zal dan met een antwoord gereed moeten zijn. Indië zal zich niet met een kluitje in 't riet laten sturen.

Zij, die voor Nederlandsch-Indië de nieuwe stroomingen te bestudeeren hebben, kunnen uit hetgeen in Br. Indië gebeurt, zeker veel leeren. De beweging om tot zelfbestuur te komen is daar reeds verder gevorderd en beter georganiseerd, de leiding is er in bijzonder bekwame handen, maar in den grond der zaak is toch veel overeenkomst tusschen hetgeen daar tot een kracht geworden is en hetgeen in onze Oost in opkomst is.

Exploitatie van Afrik. diamantvelden.

Om uit Z.-W. Afrika zoo gauw mogelijk zooveel mogelijk te halen, beveelt de „Cape Times" aan, dat de regeering de diamantvelden met alle kracht zal exploiteeren. Volgens de Duitsche wet had de regeering recht op 60 pct. van de productie, de regeering doet niets uitgenomen wanneer zij dit ook neemt, maar bovendien zou 't overschot als onderpand moeten worden opgelegd voor een behoorlijke behandeling van eigendommen van de geallieerden.

Hoewel dit voorstel eenzijdig naar zich toerekent, licht er toch de verwachting in van een terugkeer van die veroverde kolonie onder D. vlag, waarom anders is spoed tot overwerken in een tijd, dat 't moeilijk is arbeidskrachten te krijgen?

In Mesopotamië.

De golfslag gaat nu weer ten gunste der Britten. Evenals aan 't westfront in Europa is de loopgravenstrijd in Mesopotamië in Februari met plaatselijke successen gevoerd, die op 't verloop van den oorlog wel geen grooten invloed kunnen hebben, maar die 't moreel toch steunen, hetgeen niet te versmaden is in een tijd, dat de duikbootenoorlog daaraan ernstig knabbelt.

Den 15den is 't offensief tegen de Turken op den rechter Tigrisoever hervat. Eerst werd de rechtervleugel aangegrepen, 't daar behaalde voordeel werd over 't centrum uitgebreid. Zoo werd in de Dahrabocht een front van 1000 M. tot een diepte van 500 M. vermeesterd. Hiermede niet tevreden, werd toen tegen den linkervleugel opgetreden, met 't gevolg dat de geheele Dahrabocht in handen der E. kwam. Dat hier niet sprake is van een kleine schermutseling, spreekt uit de cijfers der gemaakte gevangenen. 88 officieren, w. o. 2 regiments- en 3 bataljonscommandanten, en ruim 199 *) man. Onder de buit zijn 5 machinegeweren, 2500 geweren, groote hoeveelheden munitie, uitrustingstukken en voorraden.

Den 16den werd 't succes ten zuiden van de Sjamran bocht voortgezet.

Met dit alles is Bagdad nog heel ver, en de Russen hebben hun opmarsch in die richting ook gestaakt. Met kleine schommelingen ligt de toestand er vast, als overal.

*) ? Corrector.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De godsdienstige beweging „Parhoedamdam" in de Bataklanden.

In de laatst verloopen weken hebben de dagbladen ons nu en dan korte draadberichten gebracht over een opstand onder de Bataks in den noordwestelijken hoek der residentie Tapanoeli, waarbij de tijdelijk civielgezaghebber Muller om het leven werd gebracht. Die opstand ontstond in de bovenlanden van Baroes en werd op touw gezet door een in die streken nieuw ontstane Bataksch-godsdienstige sekte, die in de bladen „Parhoedamdam" wordt genoemd, maar, naar uit Bataksche bron werd medegedeeld, „Porgoedamdam" heet. Zij ontstond op het terrein der Rijnsche Zending en haar geheele zaak speelt zich ook daar af, maar zij is niet zoo geheel nieuw als er in de bladen vermeld wordt. In het Bataksch blad „Immanuel" van 1 Febr. 1916 No. 3, komt reeds een opstel van de hand van een Inl. onderwijzer, in dienst der zending, voor, waarin het geheele wezen en drijven der genoemde sekte klaar en duidelijk wordt beschreven.

Eene vertaling van dat stuk vindt men in het Febr.-Nr. van het maandblad „De Rijnsche Zending", vermeerderd met interessante mededeelingen ook over andere godsdienstige secten in de Bataklanden.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

In het Febr.-Nr. mededeelingen over landbouw en veeteelt, nijverheid en handel op Bali, ontleend aan een artikel van J. van Roon in het jongste jaarverslag van den Topografischen Dienst in Ned. Indië. — De heer Plante Fébure geeft het eerste gedeelte eener beschouwing over landbouw en grootindustrie in Br. Indië. — Van W. C. Muller de periodieke rubriek: Uit de koloniale literatuur.

De Indische Mercuur.

Inhoud van Nr. 7: De suiker en de oorlog, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs(vervolg). — De gezondmaking van Cheribon, door Prof. Dr. J. J. van Loghem (met afb.) Onderzoekingen over plantenindigo in Britsch-Indië, door C. J. van Lookeren Campagne. — Een of meer gewassen per onderneming? door Dr. P. J. S. Cramer, besproken door J. Sibinga Mulder. — Mededeelingen van het Deli-Proefstation te Medan, door P. Hondius Jzn. — Rubbercultuur op Sumatra's Oostkust, voordracht van Dr. A. J. Ultée. — Mededeelingen van het Kina-proefstation, door S. M. — De vooruitzichten voor 1917 in Britsch Noord Borneo, door A. D. — Theeverpakking met papierbekleeding der kisten. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

De Ingenieur.

In het 17 Febr.-Nr. de tekst (met afbeeldingen) eener voordracht van den luitenant-kolonel der genie O.-I. L., T. van Erp, over den Boroboedoertempel op Java, voornamelijk van architectonisch standpunt. In deze voordracht o. a. een merkwaardige gedachtenwisseling tusschen den inleider en den heer J. Homan van der Heide over het restaureeren van oude bouwwerken.

Verder in dit Nr. van de „Ingenieur" weer een tweetal opstellen over de wijziging der Indische mijnwet, nl. van Prof. R. W. van der Veen en W. H. C. Doorman.

De heer Doorman is er tegen, dat een monopolie gelegd worde in handen van particulieren. Z. i. ware vast te stellen, dat exploratie zoowel kan geschieden door particulieren als door het gouvernement. Na exploratie door eenig particulier, heeft deze ook het recht van voorkeur op de exploitatie, waarbij de Staat een vast recht per H.A. met progressief aandeel in de overwinst zou moeten genieten.

Prof. van der Veen vreest, dat — volgens de meening der meeste ter zake kundigen — mocht het ontwerp wet worden, de particuliere mijnbouw in Indië ten doode is opgeschreven. Waar blijkens de feiten de tendenz aanwezig is voor staatsexploratie en staatsontginning van alle minerale rijkdommen in Indië en waar ook blijkens het gebeurde met de Djambi-concessie de Tweede Kamer aan deze strooming geen weerstand zal kunnen bieden, is het — meent prof. v. d. V. — zaak, dat allen, die door hun werkkring practische ervaring op het gebied van den mijnbouw hebben opgedaan, de voortholllende theoretici wijzen op de struikelblokken, waarover ze practisch den hals zullen breken en door hen de toekomst van het mijnbouwbedrijf en dus een deel van de toekomst van Nederlandsch Indië zeer groote schade zal ondervinden.

Het is nu — schrijft hij — de plicht van alle deskundigen, die het in hoofdzaak over de ondeugdelijkheid van het ontwerp eens zijn, samen te werken, zóó, dat de wet niet tot stand komt.

Bandera Wolanda.

In Nr. 208 het vervolg der beschouwing over „Indië Weerbaar" en een artikel naar aanleiding van het bodemcongres te Jogjakarta in Oct. 1916 gehouden.

Het Nederlandsche Zeewezen.

In het Nr. van 16 Febr. vervolgt luitenant E. A.

Nix zijn schetsen uit Maoera Teweh (Oost-Borneo); thans een woord over het civiel bestuur aldaar.

Annalen Missiehuis Tilburg.

Pr. H. Geurtjens vervolgt in No. 4 zijn reisindrukken van de Tenniber-eilanden (welke te voren reeds in de „Java-Post" verschenen).

Hygiëne op de landengte van Panama.

Ter Landsdrukkerij te 's-Gravenhage verscheen (als bijvoegsel tot de Nederlandsche Staatscourant), het verslag van een studiereis naar de Panama-kanaal-zône, door C. Bonne, officier van gezondheid 2e kl. O.-I. leger, gedetacheerd bij de landmacht in Suriname. Met eenige opmerkingen over de muskieten der kanaalzône, door J. Bonne—Wepster.

Indische Krijgskundige Vereeniging.

No. 55 van het orgaan der Ind. Krijgsk. Vereeniging bevat een „Inleiding voor eene bespreking van het tactisch gebruik van onze Veldartillerie", door J. B. van der Poll.

Economisch-Historisch Jaarboek.

Mr. N. W. Posthumus geeft in deel II, jaargang 1916 van het door de vereeniging „het Nederlandsch Economisch-Historisch Archief" uitgegeven jaarboek een uitvoerig stuk over de geheime lijnwaadcontracten der Nederlandsche Handelmaatschappij (1835—1854). — Dr. H. E. van Gelder publiceert scheepsrekeningen van enkele der vroegste Guinea-vaarten (1594—1596). Uit historisch oogpunt is zijne inleiding van veel belang.

Ethnographica van den Indischen Archipel.

De „N. R. Crt." van 20 dezer bevat een overzicht van het jaarverslag van het Museum voor volkenkunde te Bazel, waarin we lezen:

„De Maleische Archipel leverde in 1916 heel wat op; een groote collectie uit Britsch Noord Borneo, zoowel van de eenigszins beschaafde stammen aan de kust, als van de primitieve in het binnenland; een weefgetouw heeft een plaats gekregen in de vergelijkende verzameling weefstoelen van onderscheidene herkomst. De „beroemde geelgieterij" uit het sultanaat Broenei is door talrijke stukken vertegenwoordigd. De geheele collectie is met zorg bijeengebracht en voortreffelijk geëtiketteerd. Van dezelfde herkomst is een bronzen gong, een oud exemplaar met een draak in hoog-relief versierd. Uit de Bataklanden kwamen prachtige oude weefsels en een amulet uit buffelrib met letters en figuren bekrast, een voorwerp, dat in Bazel voor zeldzaam gehouden wordt."

Indische week aan de Utrechtsche Universiteit.

De medische faculteit der Rijksuniversiteit te Utrecht heeft een commissie benoemd, bestaande uit de hoogleeraren Eykman, Winckler, Kouwer en Kohlbrugge, en de geneesheeren Benjamins en Hulshoff Poll, aan wie is opgedragen na te gaan, op welke wijze bij den medischen student meer kennis van en belangstelling voor tropisch Nederland kan worden bijgebracht en opgewekt. Deze Indisch-medische-faculteitscommissie heeft gemeend haar taak het best te kunnen vervullen door het instellen van een Indische week. In die week zullen dan de middagcolleges gestaakt en instede daarvan populair-medische voordrachten gehouden worden, afgewisseld door een bioscoop-voorstelling met tafereelen uit het Indische leven en een bezoek aan een belangrijke Indische instelling of iets van dien aard. Deze Indische week zal dit jaar vermoedelijk gehouden worden van 5—10 Maart. (N. R. Crt.)

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Oproeping van een technischen bacterioloog voor den burgerlijken geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indië.

Bij den burgerlijken geneeskundigen dienst in Nederlandsch Indië kan — voorloopig in tijdelijken dienst — worden geplaatst een technische bacterioloog, met de toezegging dat hij, wanneer in de daartoe bij de begrooting voor het dienstjaar 1917 aangevraagde gelden wordt bewilligd, bij gebleken geschiktheid in vasten dienst zal worden benoemd.

De bezoldiging bedraagt ƒ 350 (drie honderd vijftig gulden) 's maands, welke door twee tweejaarlijksche verhoogingen van ƒ 75.— (vijf en zeventig gulden) 's maands en daarna vijf driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 100 (éénhonderd gulden) 's maands tot ƒ 1000 (één duizend gulden) 's maands kan klimmen. Met de reeds opgedane ervaring wordt rekening gehouden bij de vaststelling der aanvangsbezoldiging.

Aan de uitzending uit Nederland wordt verbonden:

a. overtocht naar Nederl.-Indië voor landsrekening in de eerste klasse, ook voor het wettig gezin;

b. eene tegemoetkoming in de uitrustingskosten ten bedrage van ƒ 1000. (een duizend gulden) voor ongehuwden, welke voor gehuwden verhoogd wordt met een bedrag, gelijkstaande aan een maand ambtsbezoldiging;

c. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 150 (eenhonderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederl.-Indië en voortdurende totdat daar te lande de ambtsbezoldiging ingaat.

Ingeval de plaatsing in tijdelijken dienst niet door eene benoeming in vasten dienst mocht worden gevolgd, heeft men gedurende één jaar, na afloop van het tijdelijk dienstverband — tenzij men, ingevolge het onderstaande, gelden moet storten — recht op overtocht naar Nederland, op denzelfden voet als omschreven onder a.

Uitzending heeft niet plaats, dan nadat uit een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek is gebleken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich vóór 15 Maart a.s. bij een gezegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, aanmelden bij de 9de afdeeling van dat Departement, onder overlegging van

a. hun diploma;

b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moeten de plaats en de datum van geboorte worden vermeld.

De bezoldiging van in vasten dienst benoemde ambtenaren is onderworpen aan eene korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen, en van 5 ten honderd voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor Burgerlijke ambtenaren in Nederl.-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand bezoldiging en wel in eens of met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen. Bij huwelijk eene maand bezoldiging, te voldoen op de wijze als zooeven aangegeven. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage, afhangende van de leeftijden van man en vrouw.

Ook ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, enz. staan de hierbedoelde personen gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederl. Indië.

De uit te zenden bacterioloog is verplicht de in verband met zijne uitzending voor den Indischen dienst aan hem of te zijnen behoeve dan wel ten behoeve van zijn gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, overtocht naar Nederl. Indië, zoomede alle andere aan hem ter zake voormeld middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen) onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval hij niet binnen den hem aan te wijzen termijn naar Nederl. Indië vertrekt, de reis derwaarts moedwillig afbreekt of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering) de werkzaamheden, waarvoor hij wordt uitgezonden, niet aanvaardt, dan wel binnen drie jaren of vijf jaren in geval van overgang van tijdelijken in vasten dienst, na zijne aankomst in Nederl. Indië uit 's lands dienst wordt ontslagen.

(Nederl. Staatscourant van 7 Febr. 1917 No 32.)

Van de Afdeeling Apeldoorn:

ALGEMEENE VERGADERING op *Maandag 26 Februari 1917*, ten *3 ure*, in de bovenzaal van de *Openbare Leeszaal.*

Punten van behandeling:

1. Jaarverslag.
2. Rekening en Verantwoording.
3. Verkiezing van een lid van het Bestuur der Afdeeling.
4. Verkiezing afgevaardigden voor de Algemeene Vergadering der Vereeniging.
5. Opmaken lijst van candidaten voor een plaats in het Hoofdbestuur.
6. Opgave onderwerpen, welke de afdeeling op de jaarlijksche algemeene vergadering behandeld wenscht te zien.
7. Uitgeleende boeken aan de Openbare Leeszaal.

Namens het Bestuur,
De Secretaris,
T. GERDES OOSTERBEEK.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING op *Woensdag 28 Februari 1917*, in het gebouw *Laan van Meerdervoort 187*, 's avonds 8 uur.

Punten van behandeling:

1. Jaarverslag over 1916.
2. Rekening en Verantwoording over 1916.
3. Overlegging van het Proces-Verbaal der commissie van verificatie.
4. Begrooting over 1917.
5. Verkiezing van 4 leden voor het bestuur, periodieke aftreding van de H.H. R. Zuijderhoff, L. A. Bakhuis en Mevrouw E. Th Nijenhuis—van Beusekom en vacature wijlen Mej. A. J. van Loghem.
6. Verkiezing van een afgevaardigde en reserve voor de Algemeene Vergadering van het hoofdbestuur.
7. Verkiezing van een verificatie-commissie.
8. Opmaken van eene candidatenlijst voor 2 leden van het hoofdbestuur, periodieke aftreding van den heer R. Zuijderhoff en Mevrouw M. ten Bosch—Bosscher.
9. Voorstellen ter behandeling op de algemeene vergadering van het hoofdbestuur.
10. Rondvraag.

De Secretaris, J. A. SOETENS.

Van de Afdeeling Leiden:

JAARLIJKSCHE ALGEM. VERGADERING op *Zaterdag 24 Februari*, 's nam. te 4 ure, in het *Nutsgebouw (Steenschuur).*

Punten van behandeling:

a. Jaarverslag over 1916.
b. Rekening en Verantwoording over 1916.
c. Verkiezing van twee Bestuursleden in verband met de periodieke aftreding van de Heeren Van Hamel en Heeres.
d. Het opmaken van een candidatenlijst voor de voor de Afdeeling openvallende plaats in het Hoofdbestuur door het periodiek aftreden van het lid Scheuer.
e. Verkiezing van afgevaardigden en plaatsvervangende afgevaardigden ter Algemeene Vergadering der Vereeniging.
f. Rondvraag.

Namens het Bestuur,
De Secretaris, Mr. ED. RIJKE.

Van de Afdeeling Nijmegen:

LEZING met Lichtbeelden, te houden door den Weled. Geb. Heer *R. van den Broek d'Obrenan*, Oud-Hoofd-Ingenieur van den Waterstaat in Ned. Indië, in de *Boven-Foyer van het Concertgebouw „De Vereeniging"*, op *Zaterdag 24 Februari 1917*, 's avonds *half 8.* — Onderwerp: *Een en ander over Noord Sumatra.*

Behalve voor de leden van „Oost en West" toegankelijk voor de leden der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen en die der Maatschappij van Nijverheid op vertoon van hun lidmaatschapsbewijs.

Ook familie, vrienden en kennissen der leden zijn welkom.

Naamlijst van nieuw toegetreden leden.

	Contributie
J. B. Angenent, Sibolga	ƒ 2.50
F. C. Vorstman, Sibolga	„ 5.—
W. Schuit, Apeldoorn	„ 2.50
A. R. Lapré, Den Haag	„ 2.50
W. F. v. Reede v. Oudtshoorn, Den Haag	„ 5.—
W. M. Guldenaar, Den Haag	„ 2.50
Mr. A. J. ter Kuile, Amsterdam	„ 2.50
A. N. Merkelbach, Bussum	„ 2.50
J. H. Lincklaen Arriëns, Den Haag	„ 2.50
S. Micheels, Den Haag	„ 2.50
A. J. Saal, Den Haag	„ 2.50
Mr. W. C. Th. van der Schalk, Amsterdam	„ 5.—
G. A. Abendanon, Rotterdam	„ 2.50
R. Kartosoedirdjo, Ngawi	„ 3.—
M, Soerodjo, Ngawi	„ 3.—
Dames van Eeghen, Amsterdam	„ 5.—
Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad, Den Haag	„ 2.50
G. van Lansberge, Den Haag	„ 2.50
Mr. J. Bierens de Haan, Amsterdam	„ 5.—
J. C. E. van Deventer, Teteringen	„ 2.50
Mr. J. H. Tobias, Teteringen	„ 2.50
Bibliotheek der Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool te Wageningen	„ 2.50
J. Bangert, Amsterdam	„ 2.50
A. H. J. Canters, Rotterdam	„ 2.50
Mevr. W. A. Rambaldo, geb. van Weelderen, Den Haag	„ 2.50
A. Muller, Amsterdam	„ 5.—
E. Poublon, Den Haag	„ 2.50
J. Vergouwen, Leiden	„ 2.50
N. Companjen, Apeldoorn	„ 2.50
J. H. den Daas, Utrecht	„ 2.50
A. Meeuwesen, Rotterdam	„ 5.—
J. H. ten Kaate, Axel	„ 2.50
J. W. Hissink, Apeldoorn	„ 2.50
Mevr. L. Deerns, Den Haag	„ 2.50
E. J. Bergmans, Apeldoorn	„ 3.—
Mevr. M. C. Bleckmann, geb. v. d. Bosch, Apeldoorn	„ 2.50
Dames C. en M. de Bruijn Kops, Apeldoorn	„ 2.50
F. J. C. Birnie, Princenhage	„ 2.50
Mevr. de Wed. Beschero, geb. Nortier, Apeldoorn	„ 3.—
A. H. Wegerif, Apeldoorn	„ 2.50
A. J. Zanen, Haarlem	„ 2.50
Dr. C. E. Benjamins, Utrecht	„ 2.50
Mevr. de Wed. M. M. Lange—de Rochemont, Utrecht	„ 2.50
R. M. Soerindro, Utrecht	„ 2.50
H. F. Tillema, Groningen	„ 5.—
J. Petersen, Amsterdam	„ 2.50
Mevr. de Wed. J. G. Martens, geb. Hoff, Apeldoorn	„ 2.50
M. A. Poel, Apeldoorn	„ 2.50
I. Wouters, Santpoort	„ 4.50
Mej. J. Dellour, Rotterdam	„ 2.50
Mr. P. Hofstede Crull, Rijswijk	„ 2.50
J. C. Bedding, Utrecht	„ 2.50
C. Versluis, Zeist	„ 2.50

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 17, Den Haag, Tel. 4519.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Handwerklessen.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
W. G. HAUFF, Voorzitter der Federatie van Ned. Stenografie-leeraren in Ned.-Oost-Indië, Vaartweg 75, Hilversum. — Maleisch. — Boekhouding b. d. Suiker-Industrie volgens The Decimal Classification and Relativ Index by Melvil Dewey.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

Voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—;**

Voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.